

PEDAGÓGUSOK LAPJA

LXIV. ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2008. OKTÓBER 10.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

10.

HOL SZORUL A KAPCA?

A világban zajló pénzügyi válságjelenségek már eddig is sokunkban keltettek aggodalmat. Bár az amerikai szenátus már elfogadta a 700 milliárd dolláros mentőcsomagot és az Európai Unió vezérkara is megelőző lépésekről döntött, nem látszik még az alagút vége. A tőzsdeindexek, a devizaárfolyamok kiszámíthatatlanul ingadoznak. A tőzsdei részvényekben, a nyugdíjalapokban és a befektetési jegyekben felhalmozott megtakarítások egy részén ártértékelési veszteség keletkezett, amelyet a mi MKB Nyugdíjpénztárunk sem kerülhetett el. Nagy kérdés, hogy mennyi időbe telik a korrigálás, amely szorosan összefügg a világban zajló folyamatokkal. A válság ugyan elsősorban a pénzügyi szektort érinti, ám ez negatív hatást gyakorol a világgazdaság konjunktúrájára is.

Egyre nyilvánvalóbbá válik az is, hogy mindez a neoliberális pénz- és gazdaságpolitika következménye. Nem véletlen, hogy ennek a szülőföldjén, az USA-ban tombol a leginkább e válság. Reméljük, hogy Európában – különösen, ha körütekintő megelőző lépéseket tudunk tenni – csak kisebb mértékben fejt ki káros hatását. Bár aggodalommal tölthet el bennünket, hogy hazánkban változatlanul erőteljesen jelen vannak az adórendszer, a gazdaság és a szociális szféra radikális átalakítását célzó neoliberális javaslatok. A kezdeményezők mintha nem is akarnának tudni a világban zajló folyamatokról.

Szorongásunk másik ösztönzője a 2009. évi hazai költségvetés. Pénzügyminiszterünk éppen Szent Mihály napján, szeptember 29-én adta át az országgyűlés elnökének a költségvetési törvényjavaslatot. Vajon ez jó vagy rossz előjel? A szociális párbeszéd keretében hamarosan megkezdődnek az érdemi egyeztetések. *Valamennyiünk, de a közsféra számára különösen alapvető kérdés, hogy december 15-én, a kisebbségi kormányzás lehetőségei közepette lesz-e elfogadott költségvetése a Magyar Köztársaságnak. Amennyiben a parlamenti képviselők többsége nem szavazza meg a költségvetést, nem fog emelkedni a közalkalmazotti bértábla sem, és az „Új tudás”-program keretében 2009-re meghirdetett pedagógusbér-emelések is talonban maradnak. Mi, a közoktatás munkavállalói, a pedagógusok és nem pedagógusok egyaránt azt várjuk el a parlamenttől, hogy legyen 2009-es költségvetésünk, benne az érdekegyeztetés nyomán kialakított béremelésekkel.*

A közsféra kereseti viszonyait jelentős mértékben befolyásolja a közalkalmazotti bértábla alakulása. Az Egységes Köszolgálati Sztrájkbizottság és a kormány 2007. február 19-i megállapodása szerint garancia van a legalább 4%-os bértáblaemelésre. Nagy kérdés azonban, hogy ezt mennyivel lehet az Országos Köszolgálati Érdekegyeztető Tanácsban (OKÉT) folytatott tárgyalásokon feljebb srófolni. A négy százalék nem elég, hiszen az elmúlt években jelentős reálkereset-veszteséget szenvedtünk el (lásd: lapunk hátsó borítója), és a várható infláció is magasabb lesz. Az alkut nyilvánvalóan befolyásolják a jövő évi gazdasági kilátások, a GDP várható alakulása, amelyek a felvázolt globális válságjelenségek miatt nem sok jóval kecsegtetnek. Az előrejelzések máris negatívan változtak (GDP-csökkenés, inflációemelkedés). Ugyanakkor a parlamenti pártoknak a költségvetés elfogadtatása érdekében folytatott alkuja is szűkíti a mozgásteret, hiszen különösen a liberális oldal, de a konzervatívok is sokallják a közsféra kiadásait, s az adócsökkentésre vonatkozó javaslatokat elvonásokkal kompenzálnák.

A közoktatás számára a legfontosabb költségvetési kérdés természetesen a 2009-re kilátásba helyezett mintegy 140 milliárd forintos pluszforrás. Ennek uniós hányada biztosra vehető, ám a hazai 45 milliárd a fejlesztésekre, s ebből a 25 milliárd a kereseti viszonyok javítására csak a költségvetési törvény elfogadása esetén áll rendelkezésre. Pedig e tekintetben konföderációnk, a SZEF ügyvivőtestülete irányelvet is megfogalmazott: támogatja a pedagógusok jobb megbecsülését szolgáló keresetnövekedését, csupán azt kezdeményezi, hogy a külön forrás ne számítódjon bele a közsféra béremelési átlagába. Ezt a támogatást értékelnünk kell azért is, mert a közsféra többi rétege 2009-ben nem kap ilyen pozitív megkülönböztetést. Tehát akár azt is kérdezhetnénk, hogy a pedagógusok miért kapnak. Helyette azonban a szakszervezeti mozgalom klasszikus értéke, a szolidaritás érvényesül. Jó lenne, ha a pedagógusok között is ez a nézet uralkodna, és nem hallanánk lépten-nyomon ellenvéleményeket a „pályakezdők”, pontosabban a pályájuk első felét (21 évet) taposó kollégák tervezett béremelésével szemben. Miközben tudjuk, hogy e téren megállapodásunk alapján további lépések is lesznek. A legújabb variáció szerint az osztályfőnöki pótlékok emelésére is sor kerül már 2009-ben.

Árok Antal

A TARTALOMBÓL:

- A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI
- SZAKSZERVEZETI KONFÖDERÁCIÓK NYILATKOZATA
- EURÓPAI UNIÓ – EURÓPAI ÉRDEKVÉDELEM
- AZ OKTATÁSI JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE
- KÖZOKTATÁSI ÉS SZAKSZERVEZETI VEZETŐ
- AZ ISKOLAI ERŐSZAKRÓL
- NYUGDÍJASOK HAJDÚ-BIHARBAN
- JUBILÁL A „MAGYAR” OPERA HÁZA
- PSZ–LYONESS
- BORIVÓKNAK
- FOGLALKOZTATÁS, KERESET
- PL-ÚTMUTATÓ:
 - Pályakezdők, ösztöndíjasok, gyesen lévő, munkanélküliek foglalkoztatása;
 - Az alkalmi foglalkoztatás új szabályai

Kultúrák közötti párbeszéd

A 2008-as esztendő „a kultúrák közötti párbeszéd európai éve”. Az American Field Service (Amerikai Harctéri Szolgálat) 2008. szeptember 26-át, az európai nyelvek világnapját választotta a kultúrák közötti párbeszéd napjává. Ebben az időpontban Európa ötszáz városában az AFS olyan rendezvényeket szervezett, amelyeken az érdeklődők játékos formában ismerkedhetnek meg az interkulturális tanulás, a kultúrák közötti párbeszéd és a csereprogramok izgalmas világával.

Ezen a napon a parlament Gobelín-termében tartottak sajtótájékoztatót, amelyen többek között megjelent *Mandur László*, az országgyűlés alelnöke, *Miklós Anett*, az AFS nemzeti igazgatója, *Paul Garrison*, a Közép-európai Egyetem dékánja, *Polgár Judit* nemzetközi saknagymester, *Varga Dániel* olimpiai aranyérmes vízilabdázó. A két sportoló a kultúrák közötti párbeszéd éveinek nemzeti nagykövetei.

Az AFS-t a két világháborúban mentősofőként önkénteskedő fiatalok hozták létre, hogy elősegítsék a nemzeti, társadalmi, politikai, vallási és kulturális határok áthidalását. Az AFS 1947-ben elsőként kezdett diákcserékkel foglalkozni, ma a világ legrégebbi és legnagyobb önkéntes diákcsereszervezete; programjai keretében több mint 60 ország 13 000 diákja utazik évente.

Magyarország 1990-ben csatlakozott a világszervezethez, azóta több mint 1 000 magyar diák töltött egy tanévet külföldön, 2 400 család és 250 középiskola tanára vett részt a programban, melynek fő célja, hogy a diákok az egy tanév alatt megismerjék a különböző nemzeteket, kultúrákat és aktívan fejlesszék nyelvtudásukat. Az AFS alapvető értéknek tekinti a toleranciát, a megértést, az empátiát, valamint a különbözőségek elfogadását. A részt vevő diákok fogadócsaládoknál laknak, és középiskolába járnak. Felelősséget kell vállalniuk magukért, tetteikért, s ezáltal önállóbbakká válnak.

Magyarországról az AFS-szel 40 országot kereshetnek fel a középiskolások (15-től 18 éves korig). Az utazást egyetemi és önkéntes programok egészítik ki. A diákok a csereprogramért részvételi díjat fizetnek, amely 600 000 Ft és 1 900 000 Ft között változik országonként. Pályázni lehet ösztöndíj elnyerésére, mértéke a pályázott országtól, a tanulói szociális helyzetétől, valamint a tanulmányi eredményétől függ.

Az AFS-szel lehetőség nyílik külföldi diák fogadására. A fogadócsaládok feladatukat önként, anyagi ellenszolgáltatás nélkül vállalják, jelentkezéskor megjelölhetik az általuk várt diák nemét, országát. A külföldi diákok hazánkban is középiskolába járnak, a fogadócsaládok segítik ismerkedésüket lakóhelyükkel, a nyelvvel, a szokásokkal. Különösen az ázsiai diákok körében népszerű Magyarországon (Japán, Kína, Hongkong, Thaiföld), de az Amerikai Egyesült Államokból is sokan érkeznek egy tanévre. A kiutazás és a fogadás nem feltétele egymásnak. *További információ: www.afs.hu*

Üdülés a Fekete-tenger partján

A Pedagógusok Szakszervezete ajánlójában talált helyszínen nyaraltunk. Csupa szép élményről és tapasztalatról számolhatok be. A szervezésben sokat segített *Síkhegyi Magdolna* a PSZ Országos Irodájából. **Bulgáriában, Pomorjében voltunk.** Autóval utaztunk, és nem bántuk meg. Odafelé Románián át mentünk, csak annyi kellemetlenségünk volt, amennyit mi magunk okoztunk, mert eltértünk az internet ajánlotta útvonalról. Vissza már Szerbián át jöttünk, gyorsan és problémamentesen.

Várakozáson felül elégedettek voltunk a szállodával (Pomorie Beach Hotel). Tengerre néző tiszta, rendes, jól felszerelt szobával, pazar svédasztalos reggelivel, saját strandolási lehetőséggel, fedett tengervizes medencével, a személyzet udvarias és segítőkész kiszolgálásával, és még sorolhatnám. Maga a város is kínált programlehetőségeket, de kellemes hajókirándulásokat is tehattünk. **Nem mellékes az sem, hogy 17 éves fiunkkal hármasban annyiból nyaraltunk, mintha egy ember üdült volna a szakszervezet segítségével.**

A bolgár szakszervezettől *Damianova* asszony személyesen intézkedett, hogy fogadjanak bennünket (név szerint vártak), és az elszámolás is gyorsan és zökkenő nélkül zajlott.

Köszönjük, hogy részünk lehetett ebben a szép élményben.

Gyarmati Zoltán és Gyarmati Zoltánné

OLVASD ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja internetes honlapunkkal (www.pedagogusok.hu) együtt szakszervezetünk tisztségviselőinek, tagjainak egyik legfontosabb információforrása. Minden PSZ-alapszervezethez (intézményhez) egy-egy példányban ingyen juttatjuk el, településenként egy címre postázva. Amennyiben több intézmény van egy településen, a helyi PSZ-szervezet terjeszti tovább a példányokat. Föltétlenül szükséges, hogy lapunkat minden intézményben késlekedés nélkül megkapja a PSZ-alapszervezet titkára. Az ő felelőssége pedig abban rejlik, hogy egyrészt maga gondosan olvassa el és számonként gyűjtse a lapot, másrészt igyekezzék minél több kollégával megismertetni. *Egyre több intézmény neveléstudományi szobájában, könyvtári olvasótermében is hozzáférhető már lapunk. Jól bevált gyakorlat, ha egy-egy érdeklődést keltő, aktuális írás fénymásolata vagy a lapban olykor megjelenő miniplakát a hirdetőtáblára is kikerül. Jogszabályokat ismertető anyagainkat – amelyek a zöld PL-útmutatóban kapnak helyet – pedig tanácsos a PSZ-tisztségviselőnek és az intézményvezetőnek együttesen áttekinteni, megbeszélni. Így sokkal kevesebb félreértés, esetleges konfliktus adódik.*

Előfizetőinknek közvetlenül a megadott címre küldjük lapunkat. Az évi előfizetés díja 5% áfával 3 850 forint, amelyet egy összegben kérünk. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek pedig – megrendelőlevél alapján – csekket postázunk. Csak a befizetés megérkezését követően, utólag tudunk számlát küldeni.

Továbbra is szívesen fogadjuk a hirdetéseket a következő, változatlan fizetési feltételekkel: egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 80 000 forint, féloldalal 40 000, negyedoldalal 20 000 forint. Az apróhirdetés közlési ára: szavanként 40 forint. Minden egyes díjtételt 20 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

Buon giorno, pedagógus!

Ha magánszemélyként vagy vállalkozóként szüksége van hitelre, és kérelmét szeretné

- szakértő kezében tudni;
- eredményesen, előre látható feltételekkel és határidővel intézni;
- mindezt konstrukciótól függetlenül díjmentesen;
- sőt, értékbecslésdíj-visszatérítéssel;
- valamint 50%-os közjegyződíj-kezdésmennyel elintézni, akkor

keresse a **BUONGIORNO HITELKEDŐT** (2030 Érd, Budai út 20. I. em. 18. - Korall-ház I.; Tel.: 23/630-634; 20/556-3101 és 70/601-7060; e-mail: buongiorno01@t-online.hu)! BAR-lista és végrehajtás esetén is forduljon hozzánk bizalommal! SMS-akció: amennyiben bármelyik mobilszámra elküldi a "HITEL" szót SMS-ben, VISSZAHÍVJUK!

Búcsú dr. Fényi Andrásról

Előző számunkban jeleztük, hogy *dr. Fényi Andrásnak*, lapunk örökös szerkesztőjének hamvasztás utáni búcsúztatása 2008. szeptember 26-án a pasareti Páduai Szent Antal plébániatemplomban lesz. A szertartásra több mint kétszázan jöttek el. A családtagok és a PSZ tisztségviselői mellett nagy számban részt vettek a volt kollégák és a tanítványok is. Bandi bácsi munkásságát, gazdag életpályáját, emberi nagyságát méltatta *Arok Antal*, a Pedagógusok Lapja főszerkesztője; *Mészáros Csaba*, a fővárosi Madách Imre Gimnázium jelenlegi igazgatója; *Lengyel György* hajdani madáchos tanítvány, aki több színház igazgatója, főrendezője volt és *Selyem András*, a Fáy András Gimnázium 1949-ben érettségizett diákja, egykori tanítvány is. A személyes hangvételű, megható elköszönések után egyházi szertartás adott végső búcsút mindenki Bandi bácsijának.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: **Arok Antal**

Olvasószerkesztő: **dr. Dalos Gábor**

Technikai szerkesztő: **Márfiné Béczi Erika**

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10., Telefon/fax: 322-8464

Levél cím: 1417 Budapest, Postafiók 11.

Kiadja: A Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Felelős kiadó: **Galló Istvánné elnök**

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: pedlap@pedagogusok.hu

Terjeszti: a Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 3 850,- Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A SZAKSZERVEZETI ÉLET ESEMÉNYEI

A **PSZ Elnöksége** 2008. október 6-án ülésezett, amelyen a PSZ vezetői tájékoztatást adtak az érdekegyeztetés, a szakszervezeti tevékenység aktuális kérdéseiről. Ezt követően a testület *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár előterjesztésében áttekintette a 2009. évi költségvetési törvény oktatást érintő fejezeteit. Úgy döntött, hogy az ezzel kapcsolatos PSZ-álláspontot a november 3-ára tervezett országos vezetőségi ülésen kell kialakítani.

A **Közoktatáspolitikai Tanács** (KÖPT) 2008. október 7-én délelőtt ülésezett. A miniszter tanácsadó testülete véleményezte a Kjt. ágazati végrehajtását szabályozó 138/1992. (X. 8.) sz. kormányrendelet módosítását, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről intézkedő 10/1994. (V. 13.) MKM-rendelet módosítását, valamint a nevelési-oktatási intézmények működéséről, a közoktatás minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM-rendelet módosítását.

Ezeket a módosításokat a közoktatási törvény legutóbbi változásai és az „Új tudás”-program bevezetése indokolják. A KÖPT valamennyi oldala – pedagógus szakmai szervezetek, szakszervezetek, szülői szervezetek, diákszervezetek, önkormányzati szövetségek, a nem önkormányzati iskolafenntartók képviselői – véleményt nyilvánított,

illetve módosító javaslatokat tett. A PSZ képviseletében *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár vett részt a tanácskozáson.

A **Közoktatási Érdekegyeztető Tanács** (KÖÉT) 2008. október 7-én délután ülésezett. A Kjt. alapján működő ágazati tripartit érdekegyeztetés képviselői – az OKM, az önkormányzati szövetségek, a reprezentatív szakszervezetek – a KÖPT-ülés az előbbieken felsorolt jogszabály-módosításait tárgyalták meg. A két reprezentatív szakszervezet (a PSZ és az MZTSZ) képviseletében *dr. Horváth Péter* és *Muity Mária* vett részt a tanácskozáson.

A **PSZ vezetői és az MSZP-frakció oktatási csoportjának vezetője**, *Tatai-Tóth András* és tagjai 2008. október 1-jén konzultációt folytattak a közoktatás aktuális kérdéseiről, az „Új tudás”-program és a jövő évi költségvetés összefüggéseiről. A PSZ képviseletében *Galló Istvánné* elnök, *dr. Pécsi Ágnes* és *Szabó Zsuzsa* alelnökök, *dr. Horváth Péter* igazgató-titkár és *Arok Antal* főszerkesztő vett részt a megbeszélésen.

Az **Oktatási Internacionálé** (OI) páneurópai szervezete 2008. október 2-4-én Zágrábban konferenciát szervezett. A pedagógus-szakszervezetek világszervezetének európai tagozata az iskoláskor előtti nevelés-oktatás minőségével, valamint a pedagógusképzéssel foglalkozott. A pedagógus világnap (október 5.) alkalmából nyilatkozatot tettek közzé. A szakmai tanácskozáson a PSZ képviseletében *Szabó Zsuzsa* alelnök vett részt.

NYILATKOZAT A TISZTES MUNKA VILÁGNAPJÁN

A magyar szakszervezeti konföderációk több száz fős demonstrációval csatlakoztak 2008. október 7-én, a Tisztes Munka Világnapján a világ munkavállalóinak egységes követeléséhez, és emelték fel hangjukat. A Szociális és Munkaügyi Minisztérium Alkotmány utcai épülete előtt az alábbi nyilatkozatot fogadták el.

A magyar munkavállalók osztják a világ munkavállalóinak elégedetlenségét és tiltakozását a globalizált gazdaság irányítóinak évtizedek óta tartó uralmával szemben.

Elfogadhatatlan az évszázadok alatt kivívott munkavállalói jogoknak, a munka és a megélhetés biztonságának lerombolása, az alapvető közszolgáltatásokhoz való hozzáférés megnehezítése vagy ellehetetlenülése, a munkavállalók emberi méltóságának rendszeres megsértése, a dolgozó emberek elszegényedése, kizsákmányolása, szervezkedési szabadságának és jogainak sokszor durva megsértése.

A munkavállalóknak világszerte elege van a szép jövő ígéréteiből; miközben a globalizáció előnyeit csak egy szűk réteg élvezi, a globalizáció napi terhei, a piac negatív kockázatai ugyanakkor folyamatosan az értéket előállító s egyre többet dolgozó munkavállalókat sújtják. Őket, akik csökkenő jövedelmükből egyre nehezebben tudnak emberhez méltó életet biztosítani maguknak és családjuknak.

A világ munkavállalóival együtt követeljük, hogy a globalizáció előnyeiből a munkát végző emberek milliárdjai is részesüljenek. Új, tisztességes, szabályozott világ gazdaságot akarunk, amelynek középpontjában a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet által megfogalmazott és elfogadott tisztességes munka és társadalmi igazságosság áll. Olyan globalizációt akarunk, amelyben gazdasági fejlődés nem lehet szociális fejlődés nélkül, olyat, amelynek a diszkriminációtól mentes, tisztességes, minőségi munka, a biztonságos foglalkoztatás áll a középpontjában. Olyan globalizációt akarunk, amely elfogadja és betartja a munkavállalók alapvető emberi jogait, valódi párbeszédet folytat a szociális partnerekkel, s nemcsak lenézi, kihasználja a munkavállalókat, a versenyképesség és a gazdasági növekedés szentségére hivatkozva.

A világ, napjainkban zajló pénzügyi válsága bebizonyította, hogy eljött az idő a közös cselekvésre, nem várhatunk tovább. A globalizáció alapvető változtatásra szorul, a gazdaságot emberközpontúvá kell tenni.

A magyar munkavállalókra is hatnak a globalizáció negatívumai.

A magyar szakszervezetek célja is az, hogy a gazdasági fejlődés a környezeti és a szociális fejlődéssel együtt valósuljon meg, amely cél teljesítéséhez az szükséges, hogy a politika középpontjában a tisztességes munka koncepciója és menetrendje álljon.

Ennek érdekében a magyar szakszervezetek fellépnek a munkavállalókat sújtó intézkedések ellen, és sürgős párbeszédre hívják fel a politikai és gazdasági élet irányítóit: **dolgozzák ki a tisztes munka nemzeti programját** a szociális partnerekkel közösen. **Ezért követeljük, hogy:**

1. hozzanak intézkedéseket a foglalkoztatás biztonságának megteremtésére,
2. a kis- és közepes vállalkozások támogatásával, a szakképzés fejlesztésével és a munkabérek közterheinek csökkentésével teremtsenek több munkahelyet és minőségi munkát,
3. a munkavállalók és családjuk megélhetését biztosító, tisztességes munkabérek legyenek,
4. a munkavállalók részesüljenek a munkáltatók profitjából,
5. a multinacionális cégek ne juthassanak tisztességtelen előnyökhöz a hazai vállalkozásokkal szemben,
6. a feketefoglalkoztatás és a feketebérek szűnjenek meg, ne legyen diszkrimináció a munkahelyen és a munkaerőpiacon,
7. a további privatizáció csökkenjen a minimumra, s benne a munkavállalók képviselői kapjanak meghatározó beleszólást,
8. az alapvető közszolgáltatásokat ne privatizálják, s az ilyen szolgáltatásokhoz való hozzájutás legyen biztosítva minden polgár számára,
9. a közpénzek felhasználása legyen átlátható, a közbeszerzéseknél az lehessen a nyertes, aki garantálja a munkavállalók jövőjét, tisztességes munka- és életkörülményeit,
10. a nyugdíjrendszer és az egészségbiztosítás gondoskodjék minden munkavállaló és polgár számára a tisztességes, méltó öregkorral és az emberhez méltó egészségi ellátásról,
11. legyen valódi és hatékony szociális párbeszéd,
12. a jogszabályok és a végrehajtás szervei a jelenleginél hatékonyabb szankciókkal garantálják a munkavállalók szervezkedési szabadságának és a munkavállalók jogainak érvényesülését. **Céljainkat együtt el tudjuk érni!**

Autonóm Szakszervezetek Szövetsége; Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés; Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája; Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége; Munkástanácsok Országos Szövetsége; Szakszervezetek Együttműködési Fórum

Néhány gondolat „a szakmák Európa-bajnokságáról”, az EuroSkills-versenyről

Rotterdamban szeptember 18-21. között - az NSZFT tagjaként - volt szerencsém részt venni az első alkalommal megrendezett EuroSkills-rendezvényen, amely az európai szakképzés ünnepe és versenye.

Az ünnepélyes megnyitóra szeptember 18-án 18 órakor került sor, amelyen a megjelenteket a helyi főszervezőn kívül köszöntötte Hollandia oktatási minisztere és Jan Figel, az EU oktatási biztosa. Tőlük tudhatjuk, hogy a rendezvény lebonyolításához szükséges anyagiakat (40 millió €) zömmel a holland állam, Rotterdam városa, valamint a szponzorok biztosították. Az EU támogatása mindössze 1,5 millió € volt!

A rendezvény himnuszára koreografált táncjelenetet követően felvonultak a 29 résztvevő ország – köztük Magyarország - versenyzői, majd a Hollandiát jelképező két megelevenedett bábu kérésére a rendezők és a díszvendégek közösen nyomták meg az indítógombot. A tűzijátékot imitáló „szerpentin-szökőkutak”-ból színes szalagok ezrei röppentek fel, majd a jelenlévőket átvezették egy másik terembe, ahol étellel-itallal egybekötött zenés-táncos rendezvényen folytathatták az ismerkedést.

Másnap bejártuk a verseny helyszíneit: megtekintettük a kovácsokat patkókészítés közben, a tereprendező kertépítőket, a járólapozó burkolókat, a számítógépek előtt töprengő informatikusokat, a szép virágos standokat, a fodrászok nagy forgalmú állásait stb. Közben megtapasztaltuk a szépen terített asztalok körül sürgölődő pincérek figyelmességét. A feladatok végrehajtása mindenütt életszerű helyzetekben történt. A versenyzőktől és kísérőiktől a zsűri tagjain kívül még az érdeklődők is kérdezhettek.

A délután folyamán alkalmunk nyílt arra, hogy az SZMM képviselőivel, köztük Székely Judit foglalkoztatási és képzési szakállamtitkárral, Csapó Judit és Jakab János szervezőkkel, a magyar csapat felkészítőivel, az asztalos, a takarító, a mechatronika, az informatika szakterületek képviselőivel találkozassunk és beszélgethessünk. A szakemberek sokoldalúan indokolták, hogy miért is látták szükségesnek ebben a „szakemberinséges” időben azt, hogy ilyen népes – kb. 100 fős – magyar delegáció szerezzon képet, tapasztalatot erről az európai versenyről, ahol szinte minden szakma emberei találkozhattak egymással.

Érdeemes szót ejteni a küldöttség összetételéről is, mivel az említetteken kívül a honi szakképzéssel foglalkozó szakemberek közül 80 fő – pályázaton elnyert lehetőségként – vehetett részt ezen

a rendezvényen. Természetesen minden résztvevőnél szükséges fel-tétel az angol nyelv valamilyen szintű ismerete, hiszen ez volt a verseny nyelve.

A rendezvény támogatását kérő előterjesztésben az alábbiak olvashatók:

„Részvételünk az EuroSkills-versenyeken a következő előnyökkel jár a magyar gazdaság és a szakképzés számára:

– A hazai és nemzetközi versenyeket meglátogató szaktanárok és szakoktatók összevethetik munkájuk eredményét a hazai és nemzetközi színvonallal. A nemzetközi versenyeken látott új eszközöket és technológiákat a képzésbe beépíthetik.

– A versenyek előkészítésére delegált szakértők munkájuk során jelentős munkatapasztalatra tehetnek szert, megismerkednek a legkorszerűbb technikákkal, technológiákkal és szakképzési módszertannal, melyeket később a szakképzési rendszerbe átülthetnek, mivel ezek a szakértők mint multiplikátorok jelennek meg a magyar szakképzési rendszerben.

– A szakképzéshez fontos érdeklődő cégek mint szponzorok jelennek meg, ezzel is erősítve a szakképzés és a gazdaság közvetlen kapcsolatát. A szponzoráló cégek száma az elmúlt két évben növekedést mutat.

– A versenyeket megtekintő fiatalokat pályaválasztásukban segíthetik, hiszen a fiatalok nem csak a felsőoktatás kínálatát látják, hanem a gazdaság számára legalább olyan fontos és az elmúlt években kevésbé látható szakképzési kínálatot is.

– A részt vevő fiatalok között közvetlen kapcsolat alakulhat ki, különös figyelemmel arra is, hogy a felkészülést gyakran közösen szervezik.

– Hosszabb távon javul a gazdaság szakképzett munkaerővel való ellátottsága.

Összességében a nemzetközi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy hazánk szakképzése és munkaerőpiaca számára a legnagyobb eredmény, hozzáadott érték lehet az, hogy nő a fiatal pályaválasztók és munkavállalók között a szakképzés presztízse”.

Bízom benne, hogy közvetlenül szerzett tapasztalataik nyomán a résztvevők, beszámolóik alapján pedig kollégáik egyre inkább belátják: a fenti célok megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges a kellő szintű nyelvismeret, a szilárd szakmai alapok lerakása, a sokoldalú gyakorlati képzés. Ez mindannyiunk érdeke! *Dr. Kis Attiláné*

A PSZ Intézményvezetői Tagozata 2008. szeptember 17-én tartotta e tanévben az első ülést. A rendezvény vendége volt *Arató Gergely*, az OKM államtitkára, aki a 2008/2009-es tanév indításának tapasztalatairól s a tanév fontosabb feladatairól beszélt. Igen élénk vita és konzultáció követte az előadást. Egyebek között szó volt a nem szakrendszerű oktatás tartalmi és szervezeti kérdéseiről, az osztályfőnökök megnövekedett feladatrendszeréről, a halmozottan hátrányos, a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulókkal való foglalkozásról. Szóba került közoktatásunk bérhelyzete is. Benne a közoktatásban meglévő pótlékok kérdése, az intézményvezetők erkölcsi és anyagi elismerése.

Fontos vitatéma volt a továbbképzések helyzete, a pedagógiai intézmények fontossága, a szaktanácsadói rendszer. Ugyancsak élénk vita támadt a Térségi Integrált Szakképzési Központok (TISZK) megalakulásának körülményeiről és e központok működéséről, a gondjairól és az eredményekről egyaránt.

Galló Istvánné, a PSZ elnöke a XVIII. kongresszuson elfogadott programból következő feladatokról szólt. Kifejtette, hogy a közoktatásban lévő szakmai munka képviselője a PSZ számára rendkívül fontos. Az igazgatók, munkavállalók összefogva tudják egymás munkáját, a PSZ tevékenységét is erősíteni, segíteni.

Árok Antal, a Pedagógusok Lapja főszerkesztője az információáramlás fontosságáról, a lap törekvéseiről és az intézményvezetők munkáltatói szervezetének uniós és hazai jelentőségéről tájékoztatott.

Az ülést követően megalakult a Közoktatási Intézményvezetők Munkáltatói Szövetsége. A bírósági bejegyzés jóváhagyása után ez a szövetség képviselheti az európai szociális párbeszédben a magyar oktatási intézményvezetőket. E szervezet elnökévé *dr. Pataki Mihály* címzetes igazgatót választották.

Az országos tagozatvezetők konzultációjára 2008. szeptember 23-án került sor. A PSZ XVIII. kongresszusi határozata a szervezet érdekvédelmi munkájában az eddigieknél erőteljesebb szakmai érdekképviseletet, más érdekvédelmet szabott feladatúl. Ennek szellemében kell a PSZ szakmai tagozatait újjászervezni. Ezzel a céllal tartottak eszmecsere-t a már működő és a most szerveződő tagozatok képviselői, vezetői. A közoktatás területén történt legfőbb változásoknak megfelelően a szakmai tanácsadó szervezetek (tagozatok) is átalakulóban vannak. Így a jövőben a szakképzés és a felnőttoktatás egy tagozatot alkot. Az adminisztratív-technikai tagozat erőteljesebben kívánja munkájában bevonni a gazdálkodással foglalkozó kollégákat, s kellő számú jelentkező esetén a természettudományi tantárgyakat oktató kollégák sajátos problémáinak képviselőjére a PSZ működtetni kívánja az őket összefogó tagozatot is. A megbeszélésen a jelenlévők elhatározták, hogy minden tagozat a „szakterületéhez” közelálló szakmai szervezeteket megkeresi, hogy velük szoros együttműködést alakítson ki.

Az újjászerveződő tagozatok létrehozásához a PSZ területi szervezetei delegáltjainak listáját **2008. október 18-ig várjuk!** *J. O.*

Beszámoló a Szakképzési Szakértői Bizottság (ACVT) üléséről

Összeállította: Békési Tamás, a PSZ Elnökségének tagja, a magyar szakszervezetek képviselője a bizottságban

Az Európai Bizottság mellett működő ACVT 2008 szeptemberében tartotta legutóbbi ülését Brüsszelben, amelyről az alábbiakban adunk áttekintést.

Kreditrendszer (ECVET) a szakképzésben. Az Európai Bizottság képviselőinek szóbeli kiegészítéséből megtudtuk, hogy sok apró módosítás történt a korábbiakhoz képest. Alapvetően maradt az önkéntes bevezetés, tehát az egyes nemzetek törvényhozása szabadon dönthet a kreditrendszer alkalmazásáról. A kéréseknek megfelelően felhasználói kézikönyv is készül. A tervezett menetrend alapján hamarosan megszületik a bizottsági ajánlás, majd 2009 tavaszán kerül sor az eddigiek értékelésére. Ezek után kezdődik a bevezetést megelőző tesztfázis, amelynek célja a tapasztalatgyűjtés. 2012-ig fokozatosan kerül sor a rendszer bevezetésére.

A felhasználói kézikönyv kialakításáról külön beszámolót hallhattunk. E könyv elkészítése nagyon fontos, hiszen az Európai Unióban sok, különböző szakképzési és vizsgázási rendszer él együtt. Valószínűleg 3 könyv készül, egy a szakembereknek (pl. minisztérium, döntéshozók stb.), egy a részt vevő intézményeknek, egy pedig a felhasználóknak, a képzés alanyainak.

A munkavállalói oldalról felmerült az igény, hogy a szociális partnerek fokozottabb szerepet kapjanak az ECVET további munkálataiban, illetve annak az igénye is, hogy az ECVET már a tanárok és szakoktatók képzésében is kapjon szerepet, felgyorsítva ezzel az uniós munkaerő mobilitását. Munkaadói oldalról kritikaként hangzott el, hogy továbbra sem egyértelmű a munkaadóknak, milyen haszonnal járhat számukra a rendszer bevezetése.

A Bordeaux-i kommuniké előkészítése. Franciaország határozott szándéka az, hogy még az idén, a francia elnökség alatt olyan nagy jelentőségű nyilatkozat születessen Bordeaux-ban, amely döntő hatással van az unió további fejlődésére.

A menetrend alapján novemberben találkoznak a szakminiszterek a francia városban és aláírják a dokumentumot. A munka a koppenhágai folyamatba illeszkedik. A háttérmunkát a CEDEFOP végezte, kérdőívek stb. segítségével állapították meg, melyek az egyes országok prioritásai, ezeket igyekeztek beépíteni a dokumentumba. Néhány alapvető fontosságú tendencia, amely szerepelni fog a kommunikéban:

- az unióban mindenhol csökken az alacsonyan képzettek, nő a magasan kvalifikáltak aránya,
- továbbra is akadály a mobilitásnak a nyelvtudás,
- a tagországokban eltérő a szakképzés finanszírozása.

Készül egy háttérdokumentum is, abba beillesztenek minden olyan nézetet, amelyet nem fog tartalmazni az alapidokumentum. Ennek az oka: azt akarják, hogy valamennyi tagország minisztere számára aláírható, vállalható legyen a kommuniké.

A kormányoldal üdvözölné, ha a kommuniké innovatív és konkrétabb lenne, és szerintük fontos prioritásként kellene kezelni, hogy szorosabb kapcsolat legyen oktatás és szakképzés között. Továbbá tükröznie kell a társadalom szociális összetartozását, minden réteg számára mondanivaló kell valamin.

A munkavállalói oldal üdvözölte és fontos gesztusnak tekinti, hogy meghívták a szociális partnereket Bordeaux-ba. Azt is üdvözölték, hogy a dokumentum elemzi a munkaerőpiacot, és megállapítja, hogy új állások elsősorban a szolgáltató szektorban keletkeznek, valamint azt, hogy a magasabb képzettség nem biztosít automatikusan jobb esélyeket a munkaerőpiacon. Igen éles kritikát fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy az unióban 78 millió képzetlen munkavállaló él, nekik nem mond semmit a kommuniké. Szintén nehéz helyzetben vannak az idősebb munkavállalók (10 millió), nekik nincs több szakképzésük, nem mobilak, nekik sem mond sokat a dokumentum. A célok üdvözlendők, de nem látjuk azokat az eszközöket, amelyekkel megvalósíthatóak. Javaslatként fogalmazták meg azt is, hogy életpálya-segítés rendszerét is ki lehetne alakítani. A dán képviselő szerint meg kellene állapítani azt is, ki miért lép ki a szakképzésből, hiszen ezt a tendenciát mindenképpen meg kell állítani. Végül a munkavállalói oldal szerint a kommunikéban fogalmazódjon meg, hogy a szakképzésre fordított pénz a jövőre fordítódik.

Az önálló gyakoronokok mobilitása. Önálló gyakoronokok az a tanuló-szerződéses diák, akinek a gyakorlati képzésére vállalattal van szerződése, és azért nem közvetlenül a képzőintézmény felel. A bizottság az Erasmus-projekt sikere alapján határozott arról, hogy elősegíti ennek a

rétégnek a mobilitását is, illetve már el is kezdődtek az ezzel kapcsolatos kísérleti projektek. A végleges anyag még sokat módosulhat a kísérletek tapasztalatai alapján. A bizottság egyébként figyelembe kívánja venni a Leonardo-program tapasztalatait is.

A szociális partnerek alapvetően üdvözölték és támogatták az elhangzottakat, de fenntartásokat is megfogalmaztak. Felvetették a projekt nehézségeit (partnerkeresés stb.) Problémásnak tartották azt is, hogy az előterjesztés szerint már az idén novemberben értékelni kívánják a tapasztalatokat, hiszen most indult a program.

Elsősorban a magyar küldöttség hangoztatta, hogy ez a program sokba is kerül, résztvevőkre lebontva kétszer annyiba, mint a Leonardo-ban. Azt is elmondták, hogy nem szerencsés az egyéni mobilitás. Mind-ezek miatt ún. pool projektet javasolunk: ebben az esetben a munka elemeit ernyőszervezetek veszik át, amelyek rendelkeznek pl. megfelelő pályázati-réteggel, amely nemcsak a saját intézménye diákjai, alkalmazottai számára szervezi a mobilitást, hanem a lehetőséget széles körben meghirdeti. A jelentkezők szakmájához, képzéséhez igazodó külföldi fogadó partnert keres, és azzal megállapodik a megfelelő munkaprogramban. Gondoskodik a kiutazók felkészítéséről, a gyakorlati-szervezési kérdésekről, a gyakorlat alatti mentorálásról, a gyakorlat értékeléséről, majd elismeréséről. A mobilitás minőségének a garanciája az intézmények bevonása. Így eredményesebb is lehet a célcsoport mobilitásának megszervezése.

A tanárok és szakoktatók képzése. A tapasztalatokat összegezve a következő témákat javasolták megfontolásra a bizottságnak: egységes európai minőségbiztosítás, a tanári szerep újra-meghatározása (pl. milyen közös készségek, kompetenciák szükségesek a szakképzésben tanítóknak számára), az iskolavezetők segítése, nyelvoktatás, a Leonardo-projekt hatása a szakképzésre.

„Új kompetenciák, új képesítések”. Ez a program alapvetően a lisszaboni stratégiára épül, melynek célja annak a megállapítása, hogy 2020-ig Európában milyen képesítésekre, és ezeknek megfelelően milyen kompetenciákra, képesítésekre lesz szükség az uniós munkaerőpiacon. Természetesen változó világunkban, a globalizáció kihívásait figyelembe véve ez a munka nagyon nehéz; több hozzászóló is felvetette, hogy ez inkább a jóslás kategóriájába tartozik. A folyamat végén jelentés és ajánlás készül majd a bizottság számára. Az elkészült anyagot 2 évenként aktualizálni fogják.

Rövid tájékoztatót hallhattunk a már azóta lezajlott **EuroSkills**-fesztivál (lásd lapunk 4. oldalán) és -verseny előkészületeiről is.

„Oktatás és képzés, 2010”-akcióterv. Célja a lisszaboni stratégia megvalósítása. Az előterjesztés meglehetősen sok kritikát kapott. A kormányoldal szerint a szöveg túl általános, nem tiszták pl. az egyes programok megvalósításának időpontjai. Szerintük még sokat kell dolgozni a jelentésen. A szociális partnerek szerint a dokumentum nem ad választ arra, hogyan lehet behozni a munkaerőpiacra a kint rekedt csoportokat. A munkavállalói oldal érdemi munkát szeretne látni végre az akcióterv alapján. A hozzászólók felhívták a figyelmet arra is: a sok munkacsoport miatt figyelni kell arra, hogy elkerüljék a párhuzamos munkát.

Európai Képzési Keretrendszer (EQF). Mint tudjuk, az Európai Parlament elfogadta az ezzel kapcsolatos ajánlását. Jelenleg munkacsoport vizsgálja a rendszer megvalósításának útját. Ez a csoport nyilvánosságra fogja hozni jelentését. A munka nem egyszerű, hiszen az unióban több eltérő szakképzési rendszer él egymás mellett, ennek ellenére a kidolgozandó nemzeti keretrendszereknek összhangban kell állniuk az európaival. Mindezek ellenére az előterjesztők szerint a felsőoktatásban már jól halad a munka. Remélik, hogy – bár önkéntes a rendszerhez való csatlakozás – minden tagállam kidolgozza saját, az európaival összhangban álló rendszerét.

Élethosszig tartó pályaorientációs rendszer. Az előterjesztők szerint olyan hálózat létrehozása a cél, amely hosszú távon minden tagországban elérhető lesz. A hálózat fontos eszközzé válhat az egyéni mobilitásban, de az unió versenyképességének megőrzésében is. Feltétele természetesen ezen a téren egy szoros együttműködés lenne. Az előterjesztés nem aratott osztatlan sikert, a holland kormányzati szakértő egyenesen úgy fogalmazott, hogy nincs szükség ilyenre, ez a tevékenység az iskola feladata. A kérdés még minden bizonnyal előkerül bizottságnak ülésén.

Az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2007 őszén elfogadta az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszeréről (EKKR) szóló ajánlást. Ehhez kapcsolódóan az Oktatási és Kulturális Minisztérium a Szociális és Munkügyi Minisztériummal közösen előterjesztést készített a kormány részére az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az Országos Képesítési Keretrendszer (OKKR) létrehozásáról. E dokumentumokról adunk rövid, összefoglaló jellegű tájékoztatást olvasóinknak.

Az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) gyakorlatilag olyan referenciakeret, viszonyítási keretrendszer, amely – megerősítve az egyes részterületeken már létező és alkalmazott hasonló célokat szolgáló európai eljárásokat (oklevelek és szakképesítések elismerésének rendszere, európai kredit-átviteli rendszer, Europass stb.) – a legfontosabb minőségi és szakmai mutatók közös azonosítása alapján megteremti a képesítések objektív összehasonlíthatóságának lehetőségét.

Az EKKR révén:

- a) európai méretekben erősödik az oktatási és képzési rendszerek összehasonlíthatósága és átláthatósága;
- b) a képesítések kölcsönös elismerése tekintetében erősödhet a tagállamok közötti kölcsönös bizalom;
- c) egyetemesen könnyebbé válik nemzeti keretek között a tanulási eredmények szerint azonosított képesítések szakmai tartalmának egységes értelmezésen nyugvó kölcsönös meg- és elismerése;
- d) jelentősen fokozódhat a minőségi követelmények tekintetében az oktatási, képzési rendszerek európai szintű konvergenciája;
- e) a képesítések összehasonlíthatósága nyomán növekedni fog az európai munkavállalók unióon belüli mobilitása, ami egyfelől az egyén számára javítja a foglalkoztatás esélyeit, másfelől elősegíti az európai gazdaság versenyképességének a fokozását.

Az EKKR a képesítéseket nyolc egymásra épülő szintbe sorolja. A nyolc szint meghatározása az ún. tanulási eredmények, azaz a képesítések megszerzésével megszerzett tudás, készségek, kompetenciák szintjének leírása alapján történik. A fenti módszer alkalmazása és a bemutatott szempontrendszer érvényesítése révén lehetővé válik a legkülönbözőbb nemzeti rendszerek keretei között megszerzett képesítések összehasonlítása. Az objektív alapokon történő összehasonlításnak elengedhetetlen feltétele, hogy az oktatás és a képzés különböző szintjein hatékony és megbízható minőségbiztosítási rendszerek létezzenek és működjenek. Ez megfelelő garanciát nyújt arra nézve, hogy a szóban forgó képzés valóban biztosítja az adott szintre definiált tudást, kompetenciákat és készségeket.

Az EKKR-hez történő csatlakozás a Magyar Köztársaság Európa-politikájának egyik kulcseleme, mivel hathatósan segíti Magyarországot európai felzárkózásának és integrációjának folyamatát. A csatlakozás kitüntetően érdeke a magyar oktatásügynek.

Az oktatás és képzés területén az EKKR-hez történő csatlakozás egyfelől feltétele annak, hogy az elkövetkező években Magyarország a kialakulóban lévő egységes európai oktatási térség tevőleges és egyenrangú szereplőjévé váljék, s a magyar oktatási rendszerben mindenekelőtt a felsőoktatásban keletkezett képesítések tekintélye, elismertsége növekedjék, és ezáltal oktatási rendszerünk európai és szélesebb nemzetközi kitekintésben is kellő vonzerőt gyakoroljon. Másfelől elengedhetetlen ahhoz, hogy hazánk lépést tartson az európai oktatási, képzési rendszerekben jelenleg végbemenő mélyreható strukturális és tartalmi reformokkal.

Az Országos Képesítési Keretrendszer (OKKR) fő céljai, bevezetésének várható eredményei

Az OKK létrehozásának átfogó célja az oktatás és a képzés különböző szintjeinek és formáinak egységes – az Európai Képzési Keretrendszer elveivel megegyező és szerkezetével kompatibilis – rendszerbe foglalása, s ezáltal az egész életen át tartó tanulási gyakorlati megvalósításához szükséges feltételek megteremtése.

Az OKKR kidolgozásának közvetlen céljai:

- a) az oktatás és képzés különböző szintjei kimeneti szabályozóinak egységes rendszerbe foglalása, e kimeneti szabályozók harmonizációjának segítése;
- b) az oktatás és képzés minőségbiztosítási rendszereinek az erősítése és összhangjuk kialakításának támogatása;
- c) a nem formális és az informális tanulás keretei között megszerzett tudás és kompetenciák elismerése;
- d) az oktatási és képzési rendszeren belüli szakmapolitikai koordináció, a társadalmi partnerekkel való együttműködés erősítése;
- e) az oktatási-képzési programok tervezésének és kidolgozásának eredményesebb orientálása;
- f) az egyén pályaválasztásának, a pályorientációs és tanácsadási rendszerek eredményesebb működésének a támogatása;
- g) a vállalkozások (munkaadók) számára európai kontextusban is értelmezhető rendszerszerű információk szolgáltatása a képesítésekről.

Az OKKR bevezetésének és működtetésének legfontosabb elvárt eredményei

1. Javul az oktatási és képzési rendszerek átláthatósága, ami
 - a) orientálja az egyént, az oktatás és a munkaerőpiac valamenyire szereplőjét a képesítések tartalma és gyakorlati hasznosíthatósága tekintetében;
 - b) hozzájárul az oktatás és képzés eredményességének, hatékonyságának, munkaerő-piaci relevanciájának az erősítéséhez.
2. Megteremtődnek az Európai Képesítési Keretrendszerhez történő csatlakozás szakmai, jogi feltételei. Ennek eredményeként:
 - a) Magyarország belátható időn belül a kialakulóban lévő egységes európai oktatási térség aktív szereplőjévé válik;
 - b) európai méretekben erősödik a bizalom a magyarországi képesítések iránt, ami nemzetközi szinten növeli a hazai oktatási rendszerek, mindenekelőtt a felsőoktatás elismertségét, vonzerjét;
 - c) javítja a magyarországi képesítéssel rendelkező munkaerő versenyképességét az európai munkaerőpiacon.
3. Javul az oktatási és képzési rendszerek közötti és a formális, nem formális tanulási utak közötti átjárhatóság. Ennek révén:
 - a) állami méretekben erősödik a tanulás vonzereje;
 - b) javul az oktatás méltányossága, a tanulás különböző formáihoz való hozzáférés lehetősége;
 - c) javulnak a társadalmi mobilitás esélyei.

Adózó nemzet vagyunk!

Valljuk be: adót zsigerből senki sem szeret fizetni, mindenki trükközik a maga módján. Talán még egyesek szemében bocsánatos bűn is, egy kis jövedelem-eltitkolás. Azonban egy biztos: az adócsalás ma már tömegsportnak számít! Miért is?

A szervezetés eredményeként álljon itt bizonyosságul néhány adófajta és járulék – a teljesség igénye nélkül –, mely kis hazánkban ma már óshonos: személyi jövedelemadó (18-36%), társasági adó (16%), nyugdíjjáru-

lék (9,5%), nyugdíjbiztosítás (24%), egészségbiztosítás (11%), egészségbiztosítási hozzájárulás (EHO – 1950 Ft/hó), tételes egészségbiztosítás (4350 Ft/hó), munkaadói járulék (3%), munkavállalói járulék (1,5%), szakképzési hozzájárulás (1,5%), különadó (4%), iparüzési adó (2%), ha van cégautó (20–40 000 Ft/hó), EHO az autóra (5–10 000 Ft/hó), regisztrációs adó, áfa, mikrovállalkozási adó, kommunális adó, építményadó, talajterhelési adó, súlyadó. De

jöhet még az internetadó, kanapéadó, nyakendőadó, és a jó ég tudja, még mi. (Természetesen nem vonatkozik minden adófajta mindenkire.)

Úgy látszik: az egyre változatosabb adónemek kitalálására jelentős mennyiségű szürkeállomány állt össze és koncentráldott. Elmondható, hogy nagyhatalommá váltunk: ADÓNAGYHATALOMMÁ! Talán azért erre ne legyünk annyira büszkék!

Dr. Bartha Gyula, Vác

Részletek az oktatási jogok biztosának beszámolójából

Az oktatási jogok biztos, Aáry-Tamás Lajos 2008. október 2-án adott tájékoztatót az elmúlt év tevékenységéről. A százoldalas összeállításból adunk közre néhány jellemző esetet az oktatási szereplők jogainak garanciáiról.

Egy pedagógus azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogy kiküldhető-e a fegyelmezetlenül viselkedő tanuló a tanítási óráról. A tanuló tanórán tanúsított fegyelmezetlen magatartásával nemcsak saját kötelességeit nem teljesíti, hanem zavarja a tanóra megfelelő lebonyolítását, gátolja társai tanuláshoz való jogának érvényesülését, valamint a pedagógus munkájának elvégzését. Ezért indokolt, hogy a kötelességszegő magatartás ne maradjon következmények nélkül, a kiküldés azonban szankcióként nem alkalmazható. A tanulók fegyelmezetlen magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések kilátásba helyezésével lehet szankcionálni. A kiküldésre álláspontunk szerint csak akkor kerülhet sor, ha az mások jogainak vagy a tanuló egyéb jogainak védelme érdekében szükséges, ennek megítélése azonban mindig és mindenképpen egyedi mérlegelést igényel. A kiküldés időtartama nem tarthat automatikusan az óra végéig, hanem csak a szükséges ideig. Tekintettel a közoktatási törvény 41. § (5) bekezdésében rögzített kötelezettségre, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, az intézménynek a kiküldött tanuló felügyeletét is biztosítani kell. (K-OJOGB-822/2007.)

A szülő azzal a kérdéssel kereste meg hivatalunkat, hogy gyermeke kaphat-e igazgatói figyelmeztetést iskolán kívül tanúsított magatartásáért. A közoktatási törvény 41. § (5) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézménynek egyebek között gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről. Az értelmű rendelkezések szerint a felügyelet a gyermek, tanuló testi épségének megővéséről és az erkölcsi védelméről történő gondoskodás a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjed, továbbá a nevelési, illetve a pedagógiai program részeként tartott kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok idejére érvényes. A fentiek értelmében az iskolán kívül, illetve nem iskolai, kötelező program során tanúsított magatartás vonatkozásában az iskola felügyeleti jogköre már nem áll fenn, így emiatt az iskola fegyelmi büntetést nem alkalmazhat tanulójaival szemben. (K-OJOGB-795/200.)

Egy kollégiumi nevelőtanár az intézményben alkalmazható jogszerű fegyelmezési eszközökkel kapcsolatban kért tájékoztatást. A nevelőtanár egyebek között arra kérdezett rá, hogy a szemetelésen tetten ért diákok, illetve azok a tanulók, akik beismerték a szemetelést, kötelezhetőek-e az egész udvar kitakarítására. Tájékoztattuk a pedagógust, hogy a közoktatási törvény 12. § (1) c. pontja szerint a tanuló kötelessége, hogy életkorához és fejlettségéhez, továbbá iskolai és kollégiumi elfoglaltságához igazodva, pedagógus felügyelete, szükség esetén irányítása mellett – a házirendben meghatározottak szerint – közreműködjön saját környezetének és az általa alkalmazott eszközöknek a rendben tartásában, a tanítási órák, kollégiumi foglalkozások, rendezvények előkészítésében, lezárásában. Ennek alapján tehát felelősségre vonásra irányuló eljárás nélkül is kötelezni lehet a tanulót a saját környezet és az alkalmazott eszközök rendben tartására, illetve arra is lehetőség van, hogy szemétszedésre sorban beosszák a szoba, illetve emeleti közösségeket.

Az ittas tanulók kollégiumból történő kizárásával kapcsolatos a közoktatási törvény 11. § 1. bekezdése, amelynek alapján a tanulónak joga van, hogy kollégiumi ellátásban részesüljön; ebből következően be kell engedni az ittas felnőtt tanulót is a kollégiumba, ezt tőle megtagadni nem lehet, mivel jogviszonya van a kollégiummal. Az ilyen magatartást tanúsító tanuló ellen fegyelmi eljárás indítható, de kizárni csak a kollégiumból kizáró fegyelmi határozat jogerőre emelkedésével lehet. Azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a házirendet sértő tanuló büntethető-e jogai megvonásával pl.: a tanulási időn túli kimenő megvonásával, a lakószoba, az emelet el nem hagyásával stb., tájékoztattuk a pedagógust arról, hogy a házirendet sértő, fegyelmezetlen tanulókkal szemben csak a házirendben meghatározott fegyelmező intézkedéseket lehet alkalmazni. Helyi szabályzat, mint a házirend, a szervezeti és működési szabályzat azonban nem vonhat el

általános jelleggel tanulókat, a bennük szereplő szankciók nem lehetnek jogsértők. (K-OJOGB-687/2007.)

Egy szülő azzal kapcsolatban kért tájékoztatást, hogyan alakulhat az osztálypénz fizetése, nyilvántartása, elszámolása. Tájékoztattuk a szülőt arról, miszerint a szülők közösen dönthetnek arról, hogy bizonyos célok érdekében különböző összegeket befizetnek. Ez a döntés azonban minden szülő esetében önkéntes. Ennek a pénznek a kezelésével megbízzhatják akár az egyik pedagógust is. Ebben az esetben a befizetett összegek a befizető szülők közös tulajdonába kerülnek. A pénzüsszegekről való elszámolást a szülők kérhetik az általuk megbízott pedagógustól. A közoktatási törvény 114. §-a értelmében a helyi önkormányzatok és az állami szervek által fenntartott nevelési-oktatási intézményekben, továbbá a helyi önkormányzati feladatellátás keretében ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások: a tanórai foglalkozások és – egyebek között – az iskolai létesítményeknek (könyvtár, laboratórium, számítástechnikai központ, sport- és szabadidős létesítmények), eszközeinek használata. A jogszabály 114. § (4) bekezdésében foglaltak alapján az ingyenes szolgáltatások körében a nevelési program, a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a mindenki számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát a nevelési-oktatási intézmény költségvetésének terhére lehet megszervezni. Ezen szolgáltatásokért a szülőktől nem kérhető pénzbeli hozzájárulás. Pedagógusi jogként a törvény 19. §-a azonban lehetőséget ad a pedagógus számára, hogy – a minőség, típus és ár megjelölése nélkül – olyan ruházati vagy más felszerelés beszerzését kérje a tanulótól, amely nélkülözhetetlen az általa tartott tanórai foglalkozáson való részvételhez, illetve a tanított tananyag elsajátításához, és amelyet a tanórai foglalkozáson egyidejűleg minden tanulónak rendszeresen alkalmaznia kell. Az e körbe nem tartozó felszerelésekről azonban az iskolának kell gondoskodnia. Az iskolaszék – az iskolaszék hiányában az iskola szülői szervezet (közösség) és az iskolai diákönkormányzat – a ruházati és más felszerelések megvételével kapcsolatosan, a szülőkre háruló kiadások tekintetében korlátozásokat állapíthat meg. A korlátozás nem járhat azzal a következménnyel, hogy kizárja a meghatározott ruházati és más felszerelések megvételét. (K-OJOGB-768/2007.)

A beadványozó egy könyvkiadó tankönyveivel kapcsolatban élt panasszal, illetve tájékoztatást kért arról, hogy a kiadó könyveivel kapcsolatos tapasztalatok ellenére miért kell a gyerekeknek mégis ezekből a tankönyvekből tanulniuk. Kérdéseivel kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost, hogy a tankönyvválasztással kapcsolatban a jogalkotó mind a pedagógusok, mind pedig a szülők számára garanciális jellegű jogokat biztosít. A közoktatási törvény 19. § (1) bekezdésének c. pontja alapján a pedagógust munkakörével összefüggésben megilleti az a jog, hogy a helyi tanterv alapján, a szakmai munkaközössége véleményének kikérésével megválassza az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket. Ez a pedagógusi jog a szülők irányába tájékoztatási kötelezettséget keletkeztet, ugyanis a szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatni kell a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükséges tankönyvekről, eszközökről. A tankönyvrendelés összeállításában való részvételt a jogalkotó olyan módon biztosítja, hogy a tankönyvrendelés elkészítését, illetve az erről való döntést a pedagógusi és a szülői oldal előzetes véleményadásához köti. A tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény 8. § (1) bekezdése alapján az iskolai tankönyvrendelést az iskola igazgatója készíti el, a szakmai munkaközösség véleményének kikérését követően, (...) , valamint a (2) bekezdés szerint a tankönyvrendelés elkészítéséhez az iskola igazgatója beszerzi az iskolaszék, iskolaszék hiányában az iskolai szülői szervezet (közösség) és az iskolai diákönkormányzat véleményét. A fentiek alapján a törvény jogot, lehetőséget teremt arra, hogy a szülők az iskola által javasolt tankönyvcsomag tartalmában változást kezdeményezzenek. Annak érdekében, hogy az érintett felek ezt a véleményadási jogukat

érvényesíteni tudják, a jogalkotó tájékoztatási kötelezettséget ír elő az iskola részére. Minden iskolának törvényi kötelezettsége, hogy írásban értesítse, hirdetményben vagy más módon tájékoztassa a tanulókat és a szülőket az iskola tankönyvellátási folyamatairól (a támogatás feltételeiről, az igénybejelentés módjáról, a határidőkről stb.), valamint nyilvánosságra hozza az alapvető dokumentumokat. (K-OJOGB-672/2007.)

Beadványában egy igazgató segítségünket kérte a következőkben. Egy 3. évfolyamos tanulónak súlyos magatartási problémái vannak, és a szülők együttműködési készségének hiánya miatt az iskola nevelőtestülete, szülői közössége, a gyermekjóléti szolgálat és a település jegyzője is tehetetlen. A problémával kapcsolatban hivatalunk állásfoglalását kérte az igazgató arról, hogy milyen törvényes eszközökkel tudják a szülők számára kötelezővé tenni a szakértői vizsgálaton való részvételt.

Tájékoztattuk az igazgatót arról, hogy a 14/1994. CVI. 287 MKM fent említett rendelet határozza meg a pedagógiai szakszolgálatok intézményei számára a nevelési-oktatási intézményekkel való együttműködés kereteit a sajátos nevelési igény, a beilleszkedési, a tanulási nehézség, a magatartási rendellenesség feltárása, a gyermekek, tanulók fejlődésének elősegítése céljából. A közoktatási törvény szakértői és rehabilitációs bizottság által végzett szakértői vizsgálat tekintetében lehetőséget kínál a vizsgálaton való részvétel kötelezővé tételére. A közoktatási törvény – amely a rendelet 23. § (4) alapján a nevelési tanácsadók eljárására is vonatkozik –, felhatalmazást ad a jegyző részére: a tanuló érdekében kötelezze a szülőt arra, hogy a szakértői vizsgálaton gyermekével megjelenjen. A kikényszerítés, valamint a további eljárás garantálása a jegyző hatáskörébe tartozik. (K-OJOGB-684/2007.)

Egy aggódó szülő arról kért tőlünk információt, milyen tájékoztatási kötelezettsége van az intézménynek az elsősök felé, akik az iskola átszervezése miatt egy jogutód intézményben fogják

már megkezdeni a tanévet. A kérdés arra irányult, hogy a jövődöbéli elsősöket kell-e, és ha igen, meddig kell értesítenie az igazgatónak az intézményváltásról. Tájékoztattuk a szülőt, hogy a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8) MKM rendelet 8. számú melléklete rendelkezik a középfokú iskolákban történő jelentkezés rendjéről és a felvételi eljárás szabályairól. Az 1.17. pont szerint ha az iskola megállapítja, hogy a meghirdetett tagozatot nem tudja elindítani, köteles három munkanapon belül értesíteni a jelentkezőket. Tehát ha az osztály, amelybe a tanulók felvételiztek, nem indul, erről a felvételt követő 3 munkanapon belül tájékoztatás kell adnia az igazgatónak. (K-OJOGB-231/2007.)

Egy szülő keresete meg hivatalunkat a következő panasszal. Az iskola fenntartója úgy döntött, hogy a 2007/2008-as tanévben nem indít első osztályt az általános iskolában, annak ellenére, hogy 21 szülő íratta be ide a gyermekét. A panaszos kifogásolta a fenntartói döntést. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy a közoktatási törvény 102. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a fenntartó határozza meg az adott tanítási évben az iskolában indítható osztályok számát, továbbá engedélyezi az átlagléttszámtól és a maximális létszámtól való eltérést. A törvény 3. számú melléklete szabja meg az egyes osztályokban az átlag-, illetve a maximális létszámot. Ez alapján az első osztályban az átlagléttszám 21 fő. A jogszabály 118. § (6) bekezdése eltérést enged, amikor kimondja, hogy a 3. számú mellékletben meghatározott iskolai osztály létszáma az átlagléttszámhoz képest csökkenthető (többletszolgáltatás), ha az ehhez szükséges fedezet a fenntartó többletköltségvetése támogatás nélkül, vagy a nevelési-oktatási intézmény saját forrásaiból biztosítja. Ez azonban egy lehetőség, a fenntartó önkormányzat dönti el, hogy megadja-e az engedélyt a kisebb létszámú osztály indításához. Az eljárásunk közben azonban a fenntartó megváltoztatta döntését, és az iskola körzetes diákjai beiratkozhattak első osztályba, ezért az ügyet lezártuk. (K-OJOGB-487/2007.)

DIPLOMAÁTADÁS

A közoktatásvezető-képzés az idén ünnepli 15. születésnapját. Ennek a négy féléves szakirányú továbbképzésnek az elvégzése ma már nélkülözhetetlen feltétel a nevelési-oktatási intézmények vezetői feladatainak ellátásához. A törvényi előírások szerint ugyanis 2010-től intézményvezetőnek csak azok pályázhatnak, akik közoktatási vezetői szakirányú végzettséggel rendelkeznek.

Közismert az is, hogy Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BMGE) Pedagógiai Tanszékével együttműködve, 1999 óta közoktatási-szakszervezet-vezető-képzést szervez. Az e képzésben részt vevők a közoktatás-vezetői tantárgyak mellett érdekvédelmi-szakszervezeti ismereteket is tanulnak. Ez egy tantárggyal több vizsgakötelezettséget jelent.

Az érdekvédelmi-szakszervezeti ismeretekkel kiegészített közoktatásvezető-képzésben az vehet részt, aki egyetemen vagy főiskolán szerzett pedagógus-oklevéllel és legalább 3 éves pedagógusi gyakorlattal rendelkezik, s tagja a Pedagógusok Szakszervezetének.

A kétéves (4 szemeszteres) képzést záróvizsga követi. Ennek, valamint a diplomamunka megvédésének alapján a végzetek **közoktatási vezető szakirányú oklevelet kapnak, amely egyben pedagógus-szakvizsgát is jelent. Az érdekvédelmi-szakszervezeti vizsgák letétele esetén ez kiegészül szakszervezeti vezetői oklevéllel.** A kiadott oklevél a végzetek alapidplomájára épül, és azzal azonos szintű (egyetemi vagy főiskolai). A pedagógus-szakvizsga teljesítésével magasabb fizetési osztályba kell sorolni a pedagógust!

1999 óta minden évben egy szakszervezeti csoport is szerveződik erre az összetett képzésre. Az idén végzetek 2008. szeptember 20-án, ünnepélyes keretek között kapták meg diplomájukat. A következőkben nemcsak felsoroljuk a közoktatási-szakszervezet-vezető-képzésben 2008-ban végzeteket, hanem a diplomamunkájuk címét is közreadjuk. Gratulálunk a kiemelkedő teljesítményt nyújtó csoportnak és további munkájukhoz sok sikert kívánunk.

• **Baranyi Péter Pálné** (Sárisáp): Az Európai Unió szociális dimenziója;

• **Bánszky Miklós** (Putnok): A magyar pedagógustársadalom érdekvédelmi-szakmai szerveződései, érdekérvényesítő törekvései a kezdetektől (a XVIII. sz. végétől) napjainkig;

• **Bittnerné Tóth Krisztina Piroska** (Pécs): A munkahelyi érdekképviselet napjainkban egy intézményi példa alapján;

• **Dienes István** (Orosháza): A szakszervezetek és a közalkalmazotti tanács szerepe a nevelési-oktatási intézmény életében, a konfliktusok megelőzésében, kezelésében (egy konkrét intézmény példája alapján);

• **Kisné Fülöp Erzsébet** (Jászberény): A közoktatási intézmény belső ellenőrzési rendszere, az ellenőrzés módszerei (elemzés);

• **Magyar Andrea Olívia** (Budapest): A munkaügyi kapcsolatok, a kollektív szerződések, a kollektív megállapodások szerepe a munkavállalók (közalkalmazottak, pedagógusok) érdekeinek védelmében, munka- és életkörülmények javításában (konkrét példa alapján);

• **Márton János Imre** (Törökszentmiklós): A PSZ érdekvédelmi, közösség-szervező és szolgáltató tevékenységének megítélése, a közalkalmazottak, a pedagógusok körében (felmérés alapján);

• **Miklósi István** (Nyírbátor): A szakszervezeti-érdekvédelmi munka szervezése, irányítása, kommunikációja egy PSZ-egység példája (intézményi, települési, területi, országos szint) alapján;

• **Németh Béla** (Bátonytereny): Konfliktuskezelés az iskolában – a lehetséges konfliktusok felvázolása (felmérés, interjú, értékelés);

• **Németh Józsefné** (Felsővadász): Az informatikai szemlélet kialakításának lehetőségei az iskolai oktatásban (felmérés, kutatás);

• **Ruzicska Judit** (Vácraót): A szociális párbeszéd fejlődése és szerepe az Európai Unióban. A hazai érdekegyeztetéssel szemben támasztott EU-elvárások, -követelmények;

• **Sós Zsuzsanna** (Budapest): Sajátos nevelési igényű gyermekek képzésének helye Kőbánya és Wolverhampton (Anglia) rendszerében (elemzés);

• **Szebeni Boglárka** (Fót): Iskolám társadalmi környezete, főbb szociológiai meghatározói, ezek hatása a pedagógiai tervező- és szervezőmunkára (felmérés, elemzés)

Az iskolai erőszak és az oktatás expanziója II.

A tanulmány szerzője: Sáska Géza oktatáskutató

A tanulmány első részét lapunk előző, 2008. szeptemberi számában közöltük. Ezúttal a második – befejező – részt adjuk közre, azzal a szándékkal, hogy kollégáinkat véleménynyilvánításra ösztönözzük. A tanulmányhoz kapcsolódva öt, az iskolai erőszakkal kapcsolatos, aktuális tudósítást is közlünk. Sajnos, ilyen esetek egyre gyakrabban fordulnak elő.

A változásokra adott magyarázatok

Meglehetősen nehéz elválasztani az iskolai erőszakot előidéző, a valóban meglévő okokat attól, amit elkövetőiről, motívumairól gondolnak az emberek. Sommásan az lehet mondani, hogy megváltozott a társadalom – hol van már az „apák uralma”, hol vannak már a mezőgazdasági, ipari társadalmak –, és átalakult az iskola is. Ez kétségtelenül jelentős léptékű változás. Az át-, illetve a megélők által elszenvedett sérelmek magyarázatául számos, egymást kiegészítő, erősítő, de végső fokon naiv magyarázat született, amely azonban éppen úgy hat az oktatáspolitikai térben, mintha alá lenne támasztva.

Az előítéletesség, az antiszemitizmus kutatásából feltárt jelenség, hogy a kétségtelen kedvezőtlen események okainak keresése közben a tárgyától idegen magyarázatok születnek. Az idegengyűlölettel a kulturális másság elutasításán keresztül a bűnbakkeresésig vezethető a példák sora. Ezek a racionális vagy oksági szempontból téves nézetek vagy súlytalan magyarázatok valóság tartalmuktól függetlenül hatnak; az állítások hihetősége a fontos és nem az igazságszük foka.

Az Amerikai Egyesült Államokban uralkodó nézetek szerint például az alábbi iskolán kívüli társadalmi okok szolgálnak az iskolán belüli erőszak magyarázatául. A szegénység, a gazdagokkal szembeni irigység szüli a haragot és az agressziót az iskolában is – szól az egyik társadalmi-gazdasági egyenlőség-párti, vagy éppen ezzel ellentétes motívumú magyarázat, hiszen a fehérek a lopások leggyakoribb áldozatai. A finn kutatók szerint a munkanélküliség okozta hirtelen szegénység és az ezzel járó marginalizáció vezet az agresszióhoz.

Más vélemények szerint a szétesett családokban, a különféle apáktól származó gyermekeiket egyedül nevelő anyák önösségének, nemtörődömiségének következménye az agresszív, neveletlen gyermek, aki csinálja a bajt az iskolában, ahová a szociális gondoskodás tereli. E két vélemény össze is kapcsolódhat és erősítheti egymást.

Az iskolai erőszak forrása – további, sokak által vallott nézetek szerint – a mintát adó családon belüli erőszak: ott tanulja a gyerek azt, amit később vagy szinkron az iskolában is gyakorol. Ezért kell a családon és az iskolán belüli erőszak ellen egyszerre fellépni.

Abból a tényből pedig, hogy egyes vizsgálatok szerint a diákok által elkövetett erőszakos tettek döntő többsége (93,3%-a!) az iskolán kívül esik meg, a kutatók arra a következtetésre jutnak, hogy a növekvő, általános iskolán kívüli ifjúsági erőszak tör be a védtelen iskolába, hiszen míg a 12-14 évesek 41, addig a 15-18 évesek 79 ezreléke követett el – többnyire fiatalabb tanulótársa ellen – nem végzetes kimenetelű bűntettet.

Az idegengyűlölő jellegű, naiv szociológiai álláspont szerint a forrás az alacsony iskolázottságú országokból bevándoroltak körében keresendő, illetve a kisebbségben lévő csoportok érthető frusztrációja vezet az ilyen tettekhez. Ez a nézet rokon szerkezetű a szegényeket okoló magyarázattal: a lent lévőkkel szembeni félelem ideológiájaként értelmezhető.

Más, ésszerű magyarázat szerint, minthogy a szabad költözködés lehetősége és ténye természetes névtelenséget biztosít, következőképpen a tettekért a számonkérés lehetetlenné válik, a szabadságnak mindig alacsony az erőszak-visszatartó ereje.

Természetesen világnézeti érvek is elhangzanak: az okok a materializmus terjedésében és az egyházak, az erkölcsök általános hanyatlásában keresendők. A vallás és az erkölcs tényérésével a rend is helyreállna, mely kellően kordában tartaná az agressziót.

További magyarázat szerint az iskolai agresszió a televízióban látható filmek egyenes következménye: amit ott lát a fiatal, azt teszi az iskolában is. Ugyanez az eredménye a militarizmus, a férfias magatartás és western állandó dicséretének, nem is említve a brutális számítógépes játékok sokaságát. Ha ezek nem volnának – ahogy a 40-es években sem voltak –, akkor nem is volna iskolai erőszak, ahogy akkor alig-alig volt.

Az iskolai erőszak *belő* okai pedagógusi nézőpontú magyarázatok szerint abban rejlenek, hogy „elvétték a tanárok tekintélyét”, hiszen korábban diák a tanár elleni erőszakra nem is mert gondolni, ma pedig

általános jelenség a tiszteletlenség. Mindennek az egyik magyarázata, hogy „a nem megfelelő emberek mennek el pedagógusnak”, olyanok, akiknek okkal nincs tekintélyük, akik képtelenek pedagógiai eszközökkel fegyelmet tartani. Mintha valamilyen rosszindulatú iskola, a pedagógus-ellenes külső és idegen erők tudatosan tennének kárt, s nem a spontán társadalmi folyamat eredményeképpen állt volna elő a valóban elszomorító helyzet.

Noha a magyarázatok ritkán elégségesek, az események azonban valóságosak, s pedagógusszakmát okkal sújtja a tehetetlenség és a kiszolgáltatottság érzése. A rossz helyzetre szakmaspecifikus válaszok is születnek: a neveléspárti, az antiintellektuális értékrendet követő, a iskolai szelektiót, a buktatást tiltó követelések éppen úgy megtalálhatóak, mint ezek ellenkezői. A teljesítményellenes magyarázatok szerint a versengés, a magas szülői elvárás tönkreteszi a gyerekkort és ez tesz agresszívvá. E nézetek szerint a rossz iskolában az ismeretalapú oktatáson van a hangsúly, nem pedig a személyiségközpontú nevelésen, mert ha nem így volna, (a tautologikus érvelés szerint) a pedagógus és a közösség nevelő hatására nem is volna erőszak az iskolában. Banalítás, hogy a tudásszintmérések szerint általában az alacsonyan iskolázott szülők gyermekei teljesítenek a legrosszabban, s ugyanez a réteg bocsátja ki a legnagyobb eséllyel az agresszív gyerekeket, s egyes szakmai feltételezés szerint, ha nem tudásalapú az iskola, akkor nyomban csökken az iskolai erőszak is. Ezek az álláspontok jól beilleszthetőek a közoktatás kívánatos berendezkedéséről szóló befejezhetetlen vitába, hiszen a vitában részt vevők érveinek az értéktartalma többnyire hagyományos.

Más magyarázatok szerint, melyekre magam is hajlok, az iskolai erőszak a közoktatás kiterjedésének természetes következménye. Az erőszakot a társadalmi vagy a regionális lejtő végén – tanyákon, farmokon, eldugott, elhanyagolt településeken – élők hozzák be a (középi)iskolába, azok teszik ezt, akiket a tömegoktatás legutóljára ért el.

Ez az állítás könnyen igazolható, hiszen közismert és elfogadott tény, hogy az egymást követő generációk egyre hosszabb időt töltenek el a közoktatási rendszerben, s a növekedés piramisszerű: az új területeket elsők a társadalom felsőbb rétegei foglalják: belőlük verbuválódik az elitképző gimnáziumok diáksága és az egyetemi hallgatóság. Mögöttük, a piramis alján lévő iskolákba már mindenki jár, s a kultúrák keverednek, ha éppen iskolánként el nem különülnek. Ugyanakkor igazolnunk kell, hogy az iskolai erőszak elkövetése egy szociológiai jól leírható csoporthoz köthető. Ha ez a csoport részben vagy egészben azonos azzal, amelyet az oktatáspolitikai tankötelezettséggel az iskolába terelt, az okok közül egyet már azonosítottunk.

Az expanzió

A korábban említett két, az Amerikai Egyesült Államokban végzett és az iskolai fegyelmet firtató közvélemény-kutatás között eltelt ötven év alatt sok minden megváltozott. 1940-ban a 16 évesek 76,2%-a járt iskolába, de az iskolahasználat nem egyenletes: a városi népesség 83,6%-a, a falusi környezetben élők 75%-a, a farm (tanyasi) területen lakóknak pedig a 63%-a. Azaz: a mezőgazdasági területeken, különösen a tanyán élők maradnak távol az iskolától és kezdték meg a felnőtt életet. Igen nagy különbség mutatkozott 1940-ben a fehérek és a nem fehérek iskolába járása között: a 16 éves városi fehér fiúk 86, a nem fehér fiúk 71,1, az ugyanilyen korú falusi fehér fiúk 73,3, a nem fehérek 58,1, s végül a farmon élő fehér fiúk 62, a nem fehéreknek pedig 51,4 %-a járt iskolába. Határozott település és származás szerinti különbség, ha úgy tetszik, lejtő rajzolódik ki. A tanyasi nem fehérek a legkevésbé iskolázottabbak.

Hatalmas változás következett be 1970-re. Az Egyesült Államokban a 25 évesnél idősebb lakosság *ötvenkét százaléka* már középfokú végzettséget szerzett. Am a harminc év utáni felvett statisztikai adatok szinte ugyanazt a szerkezetet mutatják, csak magasabb fokon: a népesség egésze hosszabb ideig járt iskolába: a 25 évesek és idősebbek átlag 12,1 évet töltöttek el az iskolarendszerben, az afrikai eredetűek 9,8 évet, a spanyol

ajkúak ennél kevesebbet 9,6 esztendőt. Egyértelmű, hogy a városlakók magasabban iskolázottak (12,2 év), mint a vidéken (11,1 év) vagy a farmon élők (10 év), azaz az iskolalátogatás a városokban intenzívebb és hosszabb ideig tart. A városi afrikai eredetűek (10,3 év), a vidéken élők (7,6 év) és a tanyákon élők még kevésbé iskolázottak (7,6 év) voltak. S hasonló lejtő mentén helyezkednek el a spanyol ajkúak: 9,8, 8,4 és 8,1 átlagévet töltöttek el az iskolarendszerben.

Ezek az adatok azt igazolják, hogy az alacsonyabb társadalmi csoportok gyerekei hosszabb időt töltenek el az oktatási rendszerben, s ugyan ezen táblázatok egyértelműen bizonyítják, hogy a 20-24 évesek, tehát *mindenki* iskolázottabb lett az Egyesült Államokban: elsősorban a városlakókra érvényes ez az állítás.

Az OECD Educatio és a Glance 2005 adatai szerint is hasonló folyamatok futottak végig a XX. század oktatási rendszereiben: a 25-64 évesek több mint 12 évet töltenek az iskolarendszerben, azaz a középfokú végzettséggel majd mindenki rendelkezik.

Ebből a tényből pedig több dolog következik, legalábbis hipotézisszerűen. Mindenki, a társadalom legsős és a legfelső csoportjában tartozó gyerekek előtt nyitva áll az oktatási rendszer. Mindez vitathatatlanul azt jelenti, hogy a népesség összességében iskolázottabbá vált: nagyobb mértékben a városokban és kisebb mértékben a farmok, tanyák vidékén. Nyilvánvaló, hogy az expanzió általában sikeres, ugyanakkor majdnem mindenki immár 18-20 koráig többnyire eltartott, társadalmi érdelemben gyermeki állapotban maradt. Tudjuk viszont, hogy az expanzió veszteseit a társadalom legszélén élők körében találjuk, noha általában tovább tanulnak, mint szüleik, a kimaradás veszélye azonban leginkább e csoport tagjait fenyegeti. További következmény, hogy az expanzió üteméhez képest lassabban változó összetételű oktatói kar számára idegen kultúra megjelenése konfliktusokkal jár, nemcsak abban az értelemben, hogy másképpen szocializálódott fiatalok többnyire találkoznak, hanem abban is, hogy az iskola műveltségi szerkezete is átfőmálódik: a középosztályi kultúra kisebbségbe, néhol a magánszférába szorult vissza. Az expanzióval a régi iskola és kultúrája defenzívába került, amelyet általában színvonalasésként értékelnek a régi tanárok, s az újak számára viszont ez már adottság. (Igaz, ezek a pedagógusok is már mások, mint az expanzió előttiék: alacsonyabb társadalmi rétegekből származnak maguk is.)

Ami igaz az összképre, az részleteire, elemeire már nem szükségképpen az.

Ahol a különösen veszélyes iskolák vannak

Nézzük meg, hogy azonosíthatóak-e az iskolai erőszak elkövetői és alkotnak-e állandó szociális mintázatot! Ha ilyen találunk, akkor két fő kérdés adódik:

- Mindig is ilyen magtartást mutattak e társadalmi csoportok?
- Mindig is a *középfokú* iskolákba jártak tagjaik, vagy csak a középfokú oktatás tömegesedésével kerültek a nem szelektív oktatás keretei közé?

Ha a válasz mindkettőre igen, akkor mondhatjuk, hogy az iskolai erőszak mély oka voltaképp a közoktatás expanziójában keresendő: olyan kultúrák kerültek be középfokú oktatása, amelyek ma még idegenek a mai és a régi pedagógusok számára. Ha ez a feltételezés igaz, akkor ésszerű magyarázatot is kapunk a pedagógusok védtelenségének érzésére: míg bármely felnőtt pedagógus képes megfegyelmeznie a teeneager kor alatti (12 évesnél fiatalabb) gyermeket, az ennél idősebbekkel már egyre nehezebb a dolguk.

Ez a feltételezés igazolja az USA Igazságügyi Minisztériumának vizsgálata is. Az iskolai bűnelkövetők közül a legnagyobb arányban, 38%-ban a 13-15 évesek vannak, nyilvánvalóan azok, akik még az iskolarendszerben vannak - olykor egyes iskolákba lokalizálva vagy iskolatípusba gyűjtve -, sok-sok hiányszóval, állandó kimaradás- és bukásveszély közepette, bukással, rossz tanulmányi eredménnyel a hátuk mögött. Ahogy növekszik a lemorzsolódás és az iskola nevelő hatása, úgy csökken 16-18 évesek által elkövetett bűntettek mértéke is 30,7%-ra, sőt még tovább ritkul az iskolában ez a káros jelenség, hiszen a 19 évesek és idősebbek a bűnöknek már csupán a 19% -át követik el.

Fontos megjegyeznünk, hogy a közoktatási rendszer kiterjedésével együtt a piramis csúcsa társadalmi értelemben a folyamatos szelekció miatt sokkal egyneműbbé válik, mint a talpazata: a társadalmi alsóbb szeleteiben élők mindig korábban maradnak ki. Az Amerikai Egyesült

Államokban a feketék és a spanyol ajkúak az a kör, amelyik hajlamos az erőszak elkövetésére.

Más oldalról közelítve: a kötelező tömegoktatás fenntartásának éppen az az oka, hogy a társadalom legszélén lévők is integrálódhassanak a társadalomba, ami egy részüknek sikerül, a másiknak meg nem.

A bűn elkövetői jól leírható társadalmi csoportot alkotnak. Az USA Igazságügyi Minisztériumának már hivatkozott tanulmánya szerint a 2000-2005 közötti időszakban ismert 476 743 iskolai bűn elkövetője közül fehér 280 178, hozzájuk képest kevesebb a fekete (107 878) és az egyéb csoportba sorolható (6 057). Ismeretlen: 82 630. Mindegyik csoportban a férfiak szerepelnek kimagasló arányban. Csakhogy a bűnnel történő fertőzőség egyenlőtlen: a kisebb számú, 15-19 éves fekete iskolás népességben 10 000 főre 35,2 elkövető jut, míg ugyanennyire a fehérek között 18,1.

Különösen a vidéki fekete fiatalok és a városi, város környéki spanyol ajkúak szerveződnek bandákba. A falfirkák leginkább a spanyolokat (40%), a feketéket (38%) és a fehéreket (35%) veszik célba.

Fontos megjegyezni, hogy a különböző bűnszínűek áldozataikat többnyire a maguk köréből szedik: a fehérek fehérektől lopnak, egymást verik és így tovább. Az áldozatok is külön mintázatot alkotnak. A rossz iskolai teljesítményűek gyakori áldozata a jó tanuló fiú. Az USA-beli vizsgálatok szerint fekete bűnszínű pedagógusnak nagyobb az esélye, hogy áldozat legyen, mint egy fehérnek. Az iskolákról csak annyit tudok, hogy public, azaz közösségi, s azt már nem, hogy mennyiben érvényesül a vizsgálatba bevont iskolák körében a befogadás elve.

Válaszfajták

Az új, a korszerű iskolában magát okkal védtelennek érző, de a régi emlékeivel élő pedagógusok támogatására fellépő szakmai és érdekvédelmi szervezetek válasza gyakorta konzervatív: vissza szeretnék állítani a korábbi helyzetet, melyben még a tantestület értékrendje volt a meghatározó, és ennek a tanári kar hathatósan érvényt is tudott szerezni.

Az pedig különösebb magyarázatot nem igényel, hogy a régi típusú, szelektív, elit, tudományalapú tantárgyakat tanító (academic) iskolákat miért csak felületesen érintik az iskolai brutalitás új formái: a felvételi tanulmányi-szociális szelekcióval szilárdan tartható az elit iskola évszázados ethosza. Ám ezt az állapotot csak azon kevesek tudják megőrizni, amelyek továbbra képesek a régi, a csúcsra vezető karrierpályákra növendékeiket felkészíteni.

Voltaképpen a tömegoktatás *előtti* és a magas tekintélyű iskolák korábbi fegyelmi állapotának visszaállítását célzó sérelmi-restaurációs politika fejlődik a hatékonyabb, mondhatni ütősebb eszközök használatának a követelésében. A *zéró tolerancia* politikája jegyében szorgalmazták a tömegoktatás középiskolájában az önkormányzati rendőrség telepítését, a rendőrség hatáskörének kibővítését, az elkülönítő osztályok, iskolák, a korrekciót végző oktatás bevezetését, sőt, egy-egy szélső esetben a büntethetőség korhatárának leszállítását és így tovább. Olyan helyzet előállításra a cél, ahol egymástól elkülönül a fizikai térben a „nevelhető” és a „nevelhetetlen” gyerek, társadalomstatisztikai értelemben a középosztályi és az ez alatti hátréru diák. Ebben a felfogásban az elkövetett tetteket minősítik, és nem az indítékok sokasága, nem a lelkiállapot számít, s végképp nem a társadalmi környezet figyelembevétel.

A másik álláspont képviselői puhább eszközöket javasolnak vagy használnak maguk is a valódi probléma kezeléséhez. A különböző kultúrájú társadalmi csoportokból származó gyermekek együttnevelésétől várják például az eddig kezelhetetlennek bizonyuló diák, esetenként szülői erőszak oldódását. Az egyeztetésre, a konfliktusok megbeszélésére, az érdekek kölcsönös belátására épít ez a politika. Nem az elvi és uniformizált iskoláról, az elvi és egyforma fiatalokról szól, hanem magáról a problémáról és ezért tesz *célzott* intézkedéseket: azonosítja a fertőzött területeket és az elkövetők típusait, s számukra készít pedagógiai, szociális, foglalkoztatási szabadidős programokat, például támogatja az eltérő kultúrájú rétegek közötti koordinátorok alkalmazását. Ez a közpénzügyes politika szívesen alkalmaz házi feladathoz asszisztent, hogy az agresszió okának tekintett iskolai tanulmányi kudarcon enyhítsen, mint az az Amerikai Egyesült Államokban történt. A norvég, finn és a svéd megközelítés igen gyakran az iskolai erőszak okát a diákok egymás gyötetésében látja. Itt egy-egy problematikusnak ítélt gyermek mellé pedagógus asszisztent alkalmaznak.

A „kemény kéz” és „megértő magatartás” egymást kizáró két felfogás, amely magától értetődően állásfoglalás. A belőlük fakadó gyakorlat más és más társadalmi csoportoknak kedvez és árt. Másfajta a pedagógiai módszertana, a tanítás tartalma is, hiszen egyféle iskolai értékrend, szervezési mód következik az egyikből, és a megint más a másikkól. A „kemény kéz” politikája büntető, kirekesztő, s végképp a társadalom szélére szorítja, kizárja az iskolai erőszakoskodókat. Ez ugyan közvetlenül jó az iskolában maradónak, de középtávon káros a társadalom egészének. A „megértő magatartás” integrálós attitűdjé, apróbb napi konfliktusai az előbbihez képest nehezebbé teszik az iskolai életet tanárnak, diáknak egyaránt, ám az eredmény később mutatkozik: a különböző társadalmi rétegek közötti párbeszéd lehetőségét ez az iskolai magatartás alapozza meg.

A tömegoktatás közcélokot követő, közpénzekből fenntartott intézményrendszer, mely óhatatlanul politikával van átitatva. A „kemény kéz” módszerét éppen úgy lehet választani, mint elutasítani. Hívek, érdekek és nem szakértelmek csapnak össze. Látnuk ez abból is, hogy egy-egy különösen brutálisra sikeredett iskolai erőszak esetében többnyire a zéró tolerancia híveinek, a tanári korporáció védelmét követelőknek a hangja erősödik meg, s a középosztályi támogatásra számító jobboldali pártok szívesen karolják fel e követeléseket. A szociáldemokrata kultúrájú országokban, például a skandinávoknál inkább hajlanak a „megértő magatartás” felvételére, még a legdrámaibb esetekben is.

Annyi bizonyos, hogy társadalmi, iskolai kultúrájuknak megfelelően választanak eltérő megoldási módszereket az állami iskolák irányítói, pedagógusai, de a probléma gyökere mindenütt közös: a középfokú oktatás általánossá válásával a mindenki iskolájának a falai közé kerültek

azoknak a társadalmi csoportoknak a fiatal tagjai, akik konfliktusaikat ezen a módon is kezelték. Noha az iskolai erőszak magyarázatának legmélyén a tömegoktatás kiterjedése áll, amelyet az egyes társadalmak erőszakhoz való viszonya, eltérő iskola belső rendje átszínez, olykor felül is ír. Az is valószínű, hogy akkor magas az iskolai erőszaktól való félelem *tudata*, amikor a közoktatás expanziójának következtében az első nagyobb kulturális különbségből fakadó ütközések megjelennek. És az is valószínű, hogy az eltérő kultúrájú társadalmak másképpen kezelik e súlyos problémát. Másként a skandinávok, másként az Amerikai Egyesült Államok déli, nyugati és keleti részében, másként Ázsiában és megint másként a volt szocialista országok körében. Voltaképpen feltevések és adatok sokasága között kell eligazodnunk.

Annyi azonban bizonyos, hogy a természettudományi és matematikai tudásszint mérését szolgáló 1994-es vizsgálatok szerint az iskolai erőszak kultúrája országonként vagy inkább régióként más és más. Harminchét ország közül a magyar és a román, a Fülöp-szigeti, valamint a ciprusi iskolákban tanuló negyedik-es-nyolcadikos diákok mondták a legnagyobb, a dán, svéd és a svájci iskolások pedig a legalacsonyabb arányban, hogy a vizsgálat előtti hat hónapban személyüket vagy társukat sérelem érte diáktársuktól.

E vizsgálat szerint a világ legveszélyesebb alsó középfokú (általános iskola felső tagozat) iskolái Magyarországon vannak, más vizsgálat szerint éppen ellenkezőleg: a magyar alsó középfokú iskolák erőszak-kultúrája szűk tíz év alatt 180 fokos fokban megváltozott: Norvégia mellett hazánkban a felsősök érzik magukat a vizsgált országok közül igazán biztonságban.

A pedagógusok szerint nincs megoldás

Népszava, 2008. szeptember 25.

Megint egy tanárverés. Egy tizenhárom éves fiú múlt csütörtökön arcul legyintett egy tanárnőt Alsózsoltán. Nem lesz rendőrségi ügy, a gyerek kiskorú. A gyámhatóság az illetékes. Bűvös kör: a pofozkodó fiú állami gondozott. Ügyét visszajuttatják a „feladóhoz”.

Aramszünet volt azon a reggelen. A tanárok csöngő híján maguk terelgették be a tantermekbe a gyerekeket. Egy ötödikes fiúnak nem tetszett ez a módszer, vad káromkodásba kezdett, majd nyomatékul arcul ütötte a korántsem pályakezdő, jó szakemberként ismert gyógypedagógus-logopédus tanárnt.

A dolog napokkal később bukott elő. A nyilvánosság már csak annyit tudott meg, hogy a fiú ellen kora miatt nem indul büntetőeljárás. Ügyével a gyámügy foglalkozik. Mindez nem új dolog a fiú számára. Állami gondozott. A helybéli ifjúsági otthonban él. Szülők helyett gyám oltalmazza.

Jágerné Szabó Irén, a fiú gyámja kijelenti:

- Elbeszélgettem a gyermekkel, pszichológushoz fogjuk küldeni. Javaslatot teszek, hogy ha ilyen probléma adódik, más intézményben helyezték el. Egyébként a fiú megbánta tettét. A környezetváltozás jót tenne neki.

- Nem úgy láttam, hogy megbánta volna, amit tett – mondja *Szabó László*, a Herman Ottó Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény igazgatója. – Ma reggel beszéltem vele. Azt mondta, bement volna ő magától is az osztályba, minek noszogatták. Az iskola abban a részlegében, ahol az eset történt, többnyire enyhén és közepesen értelmi fogyatékos gyermekek tanulnak, de vannak normál osztályok is. Ezekben ötvennégy gyerek jár. A kérdéses fiú egy normál osztály tanulója. (...)

A megpofozott tanár kollégái szörnyülködnek. Azt mondják, ha tudnák, mit tehetnének,

boldogok lennének. De nem tudják. Minden eset más. Nem tudhatják, hogy az agresszív gyerek szipuzott-e az előző este, lakodalomban mulatozott vagy idegcsillapítókat vett-e be.

- Az oktatási államtitkár pszichológusokról beszél. Lassan nekünk van szükségünk pszichológusra – mondja egy tanárnt. – Nincs megoldás! – vág a további kérdések elébe.

Zsaroló középiskolások

Népszabadság • 2008. szeptember 29.

A rendőrség őrizetbe vette azt a három középiskolást, aki fenyegetéssel, bántalmazással szerzett pénzt egy dombóvári oktatási intézmény tanulóitól. A rendőrök közel egy hétig tartó nyomozás eredményeként tíz lopást, rablást és zsarolást derítettek fel. Az elkövetők általában az iskolai folyosón követelték a pénzt áldozatuktól, s ha nem kapták meg, kíméletlenül megverték.

Tanítóverés Kocsordon

Magyar Nemzet • 2008. szeptember 24.

Megütöttek egy tanítót Kocsordon a feldühödött szülők, miután a pedagógus gyermekeiket elültette társai mellől, mivel zavarta és piszkálta osztálytársait. A rendőrség három személyt hallgatott ki a tanárverés ügyében.

Közfeladatot végző személy ellen elkövetett csoportos erőszak miatt indított eljárást a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság a kocsordi tanárverés ügyében – mondta el lapunknak Fülöp Gergely, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság szóvivője.

A verekedő asszonyt, valamint felnőtt korú lányát és fiát közfeladatot ellátó személy elleni, csoportos elkövetett erőszak büntetének megalapozott gyanújával hallgatták ki a mátszalkai rendőrkapitányságon – mondta Fülöp. A főhadnagy tájékoztatása szerint a három gyanúsított a kocsordi iskolában hétfőn előbb fenyegette a tanítónőt, majd a 23 éves

fiú megpróbálta megütni, az anyja pedig meg is ütötte.

A szülőket a büntetésből elültetett kisdiák nagyobb testvére értesítette a történekről. Az iskolánál megjelent cigány család tagjai veszekedni kezdtek a tanítóval, s eközben csattant el a pedagógust érő pofon – zárta a szöveg.

Megverték egy óvónőt

Népszabadság • 2008. október 3.

Megverték egy óvónőt a kiskundorozsmai óvodában. Szerda délelőtt egy nagykorú lány az óvodába vitte az öccsét, de későn ért vele az intézménybe. Az óvónő felhívta a figyelmét: azaz, hogy a gyermek későn kerül be, lemarad a tízórairól és a foglalkozások egy részéről is. A kísérő a figyelmeztetést sérelmezte, öccsével együtt hazaindult, majd kisvártatva az anyával és a család egyik férfi tagjával tért vissza. Kiabálni kezdtek az óvónővel, haját húzták, fojtogatták, ütlegelték. Az óvoda értesítésére a helyszíntre érkező rendőrök még az utcán elfogták a három felnőttet, őrizetbe vették, és közfeladatot ellátó személy elleni erőszakkal és csoportos garázdasággal gyanúsítva kihallgatták őket. (...) A kihallgatás után a gyanúsítottak hazamehettek. (...)

Vádemelés a társukat meggyilkoló kaposvári gimnazisták ügyében

Népszabadság • 2008. október 9.

Előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt emelt vádat a Somogy Megyei Főügyészség az ellen a két kaposvári gimnazista fiú ellen, akik (...) az idén május 21-én megölték 17 éves osztálytársukat. A vádlottak vallomásából kiderült: tavaly ősszel romlott meg baráti viszonyuk az áldozattal. Április közepétől kezdtek el azt tervezni, hogy megölik. Abban állapodtak meg, hogy egy közeli tóhoz csalják, ahol bottal és vésővel végeznek vele. (...)

Nyugdíjasok Hajdú-Biharban

Néhány nagyobb város és körzete köré csoportosul az a színes és dicsőretre méltó tevékenység, melyet nyugdíjasként pedagógusok végeznek e terület szociális, kulturális jelenéért és hagyományörző életéért, jövőjéért. Beszámolóm első gondolata a megyei alapszervezeti titkároknak kijáró köszönet, akik a nyugdíjas oktatásügyi dolgozók életminőségét segítő tevékenységben szervező és végrehajtó társaim voltak.

Két ilyen eseményt emelek ki. Az egyik: a Gárdonyi Géza Alapítvány meghirdetése után ők kutatták fel a területükön legrászorultabb nyugdíjas szakszervezeti tagokat, és határidőre beküldött, gondos, szakszerű, körültekintő javaslataik alapján 5 év alatt összesen 18 fő részesült anyagi támogatásban. A Gárdonyi Géza Alapítvány számára összesen 110 000 Ft-ot fizettek be a titkárok a területükről, a megyei bentlakásos intézmények bizottsága pedig 210 000 Ft-ot.

Másik segítségük a jubileumi diplomások felkutatása volt a régebbi években. Ezt is nagyon lelkiismeretesen tették. Köszönöm. Mostanában viszont már csak azok az évfolyamok jönnek sorban, akiket én is tanítottam és osztályfőnökük voltam a debreceni tanítóképzőben. 10 évenként osztálytalálkozóinkon elmondom nekik a teendőiket. A titkárok viszont a helyi megemlékezést, meghívást szervezik meg egykori iskolájukban. Részvétel tanévnnyitó ünnepségen, közös karácsonyi ünnep ajándékkal; közös kirándulás az aktív pedagógusokkal együtt, a kedvezményes étkezés biztosítása. Mindez az összetartozásuk és törődésük bizonyítéka.

A titkárok intézik a rászoruló nyugdíjasok számára az anyagi segítséget. Önkormányzati segílyt, fejenként 3 000-5 000 Ft összeget kaptak a rászorulóok. Összesen 150 fő részesült segílyben, évenként 40 000 Ft értékben. A gondokat meghallgatja és igyekszik segíteni is a helyi titkár.

Rátérek a nyugdíjas pedagógusok saját tevékenységére. Így is fogalmazhatom: *nyugdíjasaink alkotó munkájára, eredményeire.*

A továbbiakban arról az általános tapasztalatunkról szeretnék beszámolni, hogy *társadalmi munkásként a nyugdíjas pedagógus aktív szervezője és vezetője lakóhelyén a helyi kultúrának.*

Ezt most már saját élményként ismertetem, mivel 36 éven át a debreceni tanítóképző intézet, később főiskola tanára voltam, és a megyénk sok iskolájába jártam nevelőknek, szülőknek lélektani, pedagógiai témában előadást, illetve szülői értekezletet tartani. 1994-ben már nyugdíjasként a Megyei Nyugdíjas Egyesület tagja lettem, és az évenként megrendezett „Ki mit tud?” vetélkedők területi elődöntőjének egyik zsűritagja, gyakran zsűrielnöke voltam megyénk kistérségeinek központjában (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Komádi, Körösszakál, stb.).

Az egyetlen hagyományos pedagógusklubunk megyei bizottságunk területén, Püspökladányban működik, 1975 óta folyamatosan. Több mint 20 éve vezeti *Kincses Lajosné* (volt tanítóképzősünk) nagy hozzáértéssel, szeretettel, jó szervezőkészséggel és hasznos, reális, ismeretterjesztő tartalmi munkával. Bensőséges együttléte igényel és terem meg a tagságválm. Számuk 26 fő, állandó részvétellel, 2 hetenként találkoznak.

Beszélgetések, az előadások témái aktuálisak, vonzóak, érdekesek. Irodalomhoz, történelmi eseményekhez s a város mindennapi aktualitásához, kulturális és mozgalmi ünnepségekhez, ismeretterjesztő előadásokhoz kötődnek. A vezetés közösségi szellemét mutatja, hogy a klubnak élő kapcsolatai vannak a művelődési otthonnal, a Városszépítő Egyesülettel, valamint a körzetéhez: a sárréti községekhez és a közös névhez kapcsolódó testvér-klubokkal, más „Ladányokkal”: Körösladánnyal, Jászladánnyal. Színes műsoraikhoz tartozik a közös főzés bográcsban, étkezés, éneklés és humor.

Megyei területünk többi lakóhelyéről elmondhatom, hogy majdnem mindenütt működik *vegyes nyugdíjasklub*, melyet a faluban maradt *nyugdíjas pedagógus vezet* a község lakosságának. Ők a népi kultúra, hagyományok, népszokások, kórusok, nyugdíjas népdalkörök, citeraegyüttesek, parasztkórusok, közös éneklések, táncolások, beszélgetések, a régi hagyományok életben tartását és továbbadását szervezik, és a népi kultúra szeretetét és igénylését oltják be a község többgenerációs lakosságának lelkébe.

Ezért fogalmazott legutóbbi titkári értekezleten az egyik titkáruk úgy, hogy „a nyugdíjas pedagógus aktív szervezője a helyi kultúrának”. A községi kultúrház a kulturális élmények színtere.

E községek közül a Püspökladányhoz tartozó Sárrét nem eléggé közzismert világából kiemelek egy települést, hogy bemutassam a nyugdíjas pedagógusoknak a népi kultúrát ismerő, a hagyományt

megőrző és terjesztő erejét és sokágú alkotó munkáját. Ismerem, többször jártam itt, *Sárrétudvari* a neve. Lakossága 3300 fő.

Parasztkórusa 134 éve működik. Most vették fel a Zagyva László Vegyeskar nevet, megtisztelve ezzel a falu szülöttét: *Zagyva László* énekszakos karmestert, aki a Sárrét-vidéki népdalgyűjtését a haza népdalkincsének részévé tette, s 32 éven át vezette a nagy múltú kórust. Minden hangversenyen sikerrel szerepeltek, mindig arany minősítést vittek haza. Voltak tagok, akik 50-52 éven át énekeltek a kórusban, nagyapák, apák, unokák együtt. Rengeteg összegyűjtött relikviájukat a Zagyva László Emlékszobában őrzik. 2000-ben Kőlcsey-díjat kaptak.

A *Nyugdíjas Népdalkör* 15 éves. Arany minősítést kapott Debrecenben a népzenei találkozón. Vezetőjük a sárrétudvari születésű *Györfi Gyula* Kőlcsey-díjas ének-zene tanár.

Testvérkórus-kapcsolatuk is erős. Hazánkban a közeli falvak kórusaival közös karácsonyi hangversenyeket rendeznek, a biharnagybajomi népdalkör és citeraegyüttes a kedvenc testvérkórusuk.

Határon túli kórusokkal is jelentős a kapcsolatuk. Erdélyben: a Gyergyószentmiklósi Ipartestületi Férfikórusal és a Tordaszentmihályi Kórusal.

A *vajdasági* Csókai Férfikórusal minden évben kölcsönösen meglátogatják egymást. Megtapasztalják, hogy a határainkon túl élők milyen féltve őrzik magyarságukat, mindenkit a keblükre ölelnek, aki magyar.

Jártak is *Kárpátalján:* Szolyván, ahol 60 000 magyarnak van közös sírja.

A *Nyugdíjasklub* 25 éves. Vezetője 12 év óta *Kun Béláné* nyugdíjas tanítónő. Nemcsak heti 2 órában vannak együtt, mindenkinek meghallgatja gondját-baját, örömet. Ahol tud, segít. Segít a pályázatok megírásában is.

Tájjellegű közös programjaikat szintén a nyugdíjas pedagógus irányításával szervezik. A *falunapon* mindenki készül valami kedves műsorral. Bográcsban főznek népi ételeket: slambucot, paprikáskrumplit (betyárost, ahogy itt mondják), táncolnak, énekelnek szebbnél szebb sárréti és egyéb megyei területen született népdalokat. Minden szakma kap egy pavilont, ahol árusít.

Hagyományörző aratónapot is tartanak, ahol az elvégzett munkát minősítik: I., II., III. díjat osztanak ki a kiskaszát használó férfiak és a marokszedő, kéveköto asszonyok között. Rendeznek közös névnapot és kirándulásokat is.

A községben élők *irodalmi alkotásai* a nyugdíjas pedagógusok szakmai irányításával születnek meg.

1998 óta minden évben a kórus megjelenteti az *Udvari Kalendárium* című önálló kiadványát. Benne emléket állít azoknak, akik a faluért sokat tettek: múlt század eleji orvosoknak, régi lelkeseknek, bábaasszonyoknak. Rögzítik az aktuális év legfontosabb eseményeit. Prózát, verset is közölnek.

Van a községnek egy költőnője s egyben prózáírója is, akit szintén egy ott élő nyugdíjas pedagógus (volt tanítványunk) fedezett fel. *Csibi Sándorné Piroška* szegény családból származott. Még gyermek volt, amikor édesanyja meghalt. Az általános iskola elvégzése után a helyi termelőszövetkezetben kétkezi munkáslány lett. Felfigyelt rá a tsz vezetője, hogy milyen értelmes és megbízható. Elküldték középiskolába, könyvelést tanult és visszakertülve ő lett a szövetkezet könyvelője. Nyugdíjazása után meglepve tapasztalta, hogy ő olyan érdekesen beszél, versben mondja a szavakat. Egyik nyugdíjas tanítónő figyelt rá és megtanította a versírás szabályaira. 2000-ben megjelent novelláskötete, címe: „Gazdag szegénység”. 2003 óta tagja az Alkotó Képzőművészek és Írók Országos Szövetségének. Irodalmi folyóiratokban rendszeresen publikál, s eddig nyolc antológiában jelentek meg versei. Több irodalmi vetélkedőn sikerrel szerepelt.

„A paraszt ember védelmében” című novelláskötetért Art-díjat kapott, a „Tisza-tó” című verséért különdíjat. 2007-ben jelent meg „Akácvirágillat” címmel az új verseskötete.

Mindez nem következik be, ha egy nyugdíjas volt tanítója nem segíti, nem csiszolhatja irodalmi vénáját.

Ezzel a beszámolóval emléket szeretnék állítani azoknak a velünk együtt megöregedett nyugdíjas pedagógusoknak a megyénkben, akik évtizedeken át tanították és gondolkodásra nevelték a rájuk bízott gyermekeket és serdülőket. S lelkierejükben még nyugdíjas korukra is jutott, hogy társadalmunk igazi népi kultúráját, értékeit megmentsék és továbbadják az utánuk jövőknek.

Dr. Jurcsák Lászlóné,
a megyei nyugdíjas tagozat vezetője

JUBILÁL A „MAGYAR” OPERA HÁZA – NÉLKÜLÜK...

A Magyar Állami Operaházban a Székely Bertalan-terem jeles események: megemlékezések, köszöntők, ünneplések, jubileumok, találkozók, házi koncertek stb. színhelye, s itt, a nagyközönség által is jól ismert Vörös Szalon szomszédságában tartják rendszeresen az intézmény sajtótájékoztatóit is. A terem faláról halhatatlan divák – többek közt Delly Rózsi, Mátyás Mária, Diósné Handel Berta, Bársony Dóra, Walter Rózsi – tekintenek ránk életnagyságú festményekről. A sarokban zongora, a bejáratnál szemben pedig Bartók és Kodály szobra áll – aligha véletlenül.

Engem ma is nagy örömmel és hálával tölt el, hogy gyermekként többször is énekelhettem Kodály előtt, s hogy Bartók-nővendéknek vallhatom magam – közvetve: felejthetetlen zongoratanárnőm, dr. Márainé Kovács Ilona (Tuci néni) ugyanis Bartók tanítványa volt a Zeneakadémián. A férj, dr. Márta Gábor pedig Márta Sándor öccse!

Én tehát büszke vagyok Bartókra és Kodályra. A „magyar” opera háza viszont száműzte őket az opera- és balettrepertoárról egyaránt. S ráadásul épp az intézmény 125., jubileumi évadjában! Miközben tart majd 281 előadást és köztük 11 bemutatót, miközben olyan, az operaszínpadon ritkán hallható zeneszerzők műveit is műsorára tűzi, mint Händel, Haydn és Kurt Weill, s miközben a Carment két változatban is eljátssza. Minderre bezzeg van pénz, ember, idő, energia...

A lépés érthetetlen, megmagyarázhatatlan és elfogadhatatlan. Egy teljes szezonon át, Bartók és Kodály hazájának első számú színházában a külföldiek nem láthatják a XX. század két kiváló komponistájának alkotásait. Mi, magyarok, akik az ő zenéjükön nőttünk fel, mi sem. És gyermekeinkkel se tudjuk megismertetni-megszerettetni e muzsikát...

Érdekes és elgondolkodtató, hogy az ünnepi évadot „behangozó” áprilisi sajtótájékoztatón – Bartók és Kodály szobra előtt! – épp ezt az „apróságot” felejtették el bejelenteni. Az erre az alkalomra kiadott sajtóanyag szerint: „A 2008/2009-es lesz tehát a dalszínház 125. szezonja, s egyúttal az első olyan évad, amelynek programját az Operaház új vezetése – Vass Lajos főigazgató, Fischer Ádám főzeneigazgató, Kovalik Balázs művészeti igazgató és Keveházi Gábor balettigazgató – tervezte.”

Gratulálok, ezt ők, négyen jól kiöltötték! Meg azt is – két évet dolgoztak az előkészítéssel –, hogy a repertoáron „hírmondóként” csupán egy magyar opera maradjon (ha rosszmájú volnék, azt mondanám, ez is csak azért menekült meg, mert különben nem volna mivel elkezdni az Ybl-palotában a jubileumi évadot), és hogy a 11 új produkció közé is mindössze egy magyar mű férhessen be.

A jövő évad műsorkezdőjét – amelyből egyértelműen kitűnik az is, hogy mit nem játszik majd az Operaház – pedig csupán a sajtótájékoztató után (!) adták oda az újságíróknak. Hadd idézzek most ebből!

1. „Ez a jubileum kiváló alkalom arra, hogy felhívjuk a figyelmet mindazokra az értékekre, amelyek az Ybl-palotában 1884 óta felhalmozódtak.” Az Operaház új vezetése szerint tehát ezekbe az értékekbe Bartók és Kodály munkássága nem fér bele?

2. „Nem kevesebbet szeretnénk, mint hogy a Ház fennállásának 125. évfordulója is új korszak kezdetét jelentse patinás intézményünk történetében.” Milyen új korszak az olyan, amelyben nincs helye Bartóknak és Kodálynak?

3. „...az előttünk álló évad méltó lesz az intézmény elmúlt 125 évéhez.” Miképp lehet méltó egy évad a 125 éves múlthoz Bartók és Kodály nélkül?

Raadásul az Operamagazin I/2. számában ez olvasható: „...az új vezetés arra törekszik, hogy napról napra, aprólékos és szisztematikus munkával építse fel a megújuló Operaház struktúráját, repertoárját, művészi arculatát. (...) Törzsközönségünk, a sokezer hűséges operabarát mellett az új nemzedékeknek, a műfajjal most ismerkedő fiataloknak is a lehető legmagasabb színvonalú előadásokat szeretnénk kínálni.” Kérdem én nagy tisztelettel: hogyan képzelik el mindezt, Bartók és Kodály mellőzésével?

A jubileumi évad első sajtótájékoztatóján, szeptemberben, szintén a Székely Bertalan-teremben, újra Bartók és Kodály szobra előtt (igaz, nekik háttal ülve) az új vezetést minderről ismét szemérmesen hallgattam. Bartók csak egyszer került szóba: Fischer Ádám idézte fel azt a Kékszakkalló-előadást, amelyen először dirigált a Házban. Nem tegnap történt, nem is tegnapelőtt, és az is bizonyos, hogy ebben az évadban nem ismétlődik meg.

Az Operaház az elmúlt évtizedekben mostohán, sőt, cudarul bánt a magyar klasszikusokkal, de ilyenre 1956 óta nem volt példa. „A jubileumi évad kiváló alkalmat teremt arra, hogy megalapozza az intézmény művészi-szakmai megújulását, s ezzel meghatározza a jövőre 125. születésnapját ünneplő Operaház jövőbeni működésének irányát és arculatát.” Imígyen szól e legújabb sajtótájékoztató írásos anyaga.

S ha már a 125. évadban a nagy „megújulás” közepette az „alapok” közt is hiába keressük Bartókot és Kodályt, csak remélni tudjuk, hogy legalább a 125. születésnapon, 2009. szeptember 27-én végre újra felcsendül az ő muzsikájuk is az Ybl-palotában.

Dalos Gábor

PSZ-LYONESS: HA EGYÜTT LÉPSZ, TÖBBRE MÉSZ

A Lyoness Holding Europe AG már tíz EU-tagállamban eredményesen működő vásárlói közösség. Nálunk is több mint 110 ezer tagja van, akik vásárlásukkor költségük jelentős részét készpénzben visszakapják, valamint aktivitással további bevételekből részesednek. A rendszer teljesen átlátható és nyomon követhető a www.lyoness.hu weboldalon és az ingyenes regisztráció után a saját webirodán.

GYORSAN, EGYSZERŰEN, INGYENESEN TAGJA LEHETSZ A RENDSZERNEK. LÉPJ BE! JÓL JÁRSZ!

Nemcsak saját anyagi helyzeteden javítasz, hanem ezzel a Pedagógusok Szakszervezetét (PSZ) és a nyugdíjas kollégáinkat támogató Gárdonyi Géza Alapítványt is segíted!

További információ: 30/743-2597; e-mail: eniko.kocsik@mail.datanet.hu

Ezzel a címmel a sajtóorgánumban tallózva a velünk vagy rólunk készült írásokból közlünk összeállítást. Így egyrészt – csokorba gyűjtve – áttekintést kaphatunk arról, hogy milyen információk jutottak el gondjainkról, eredményeinkről a társadalomhoz, másrészt azt is láthatjuk, melyek azok a lényeges problémák, törekvések, amelyek még nem vagy nem kellő módon váltak ismertté. Egyszerre célunk tehát a tájékoztatás és tájékozódás.

NÉPSZABADSÁG

(2008. IX. 12.)

Nem csak a pályakezdő pedagógusok bére nő?

Nem csak a pályakezdő pedagógusok bére nő az oktatási tárca Új tudás programja keretében – jelentette kis a Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) elnöke csütörtökön, Egerben. Ez – szerinte – pontatlanul került a programba, valójában mindazok bére emelkedik, akik most kezdenek vagy maximum 21 éve oktatnak – közölte *Galló Istvánné*. A 21 évnél régebben tanító kollégák bérrendezése érdekében pedig egy generális béremelésről tárgyalnak a tárcával – tette hozzá.

Mint elmondta, az évi mintegy 135 milliárd forintnyi uniós és hazai forrást tartalmazó Új tudás program keretében 25 milliárd forint jut a pályakezdők és maximum 21 éve tanítók bérrendezésére. Ez 67 ezer kollégájukat érinti. A pályakezdők mintegy 20 ezer forintos bérkiegészítése időarányosan csökken a munkában eltöltött éveknek megfelelően. Vagyis nem csupán a pályakezdők részesülnek a forrásból – hangsúlyozta.

A szakszervezet szerint a pedagógusok bérezését továbbra is a közalkalmazotti bértáblának kell meghatározni. Ugyanakkor igényt tartanak a pótlékok, az osztályfőnöki, a vezetői és a munkaközösség-vezetői pótlék emelésére, valamint a minőségi munka jobb anyagi elismerése is.

Álláspontjukat elfogadták a minisztérium vezetői – mondta az érdekképviseleti vezető.

KÖZNEVELÉS

(2008. IX. 26.)

Interjú Galló Istvánnéval, a Pedagógusok Szakszervezete új elnökével (részletek)

(...) - *Mi a véleménye a pedagógusok tekintélyéről?*

- A pedagógusok társadalmi megítélése nem pozitív. A pedagógusok presztízsének visszaállítása az egész rendszernek jót tenni. Mit is jelent a jó pedagógus? Azt, hogy szereti a gyereket és van rá ideje. Sok gyerek ma nem érzi magát biztonságban, hiányzik az odafigyelés, az egyéni törődés. Egy jó tanár észreveszi az órán, ha a gyerekkel valami baj van. Meg kell mutatnunk, hogy a pedagógusi munka nem csupán a heti 22 óra tanítást jelenti. A gyerekek érdekében ugyanakkor szükség lenne a pedagógusok munkáját segítő dolgozókra is az iskolákban, gondolok itt a szabadidő-szervezőre, a gyermekvédelmi feladatokat ellátó kollégára, a pszichológusra vagy a szociális munkásokra. Ezek alkalmazása viszont az önkormányzattól függ.

- *Tud-e a szakszervezet nyomást gyakorolni a fenntartókra?*

- Alig. Az oktatási normatíva kevés, de az csak hozzájárulás az intézmények működéséhez, a fenntartás az önkormányzatok feladata, és szomorú, hogy egy gyerek azért van rosszabb helyzetben, mert ahová született, ott az önkormányzat szegény. Azt mindenkinek tudnia kell, hogy a közoktatás olyan befektetés, ami nem rövidtávon térül meg. Ráadásul a jó oktatás nem olcsó. Jó lenne, ha a fenntartók tudnának olyan köztisztviselőket alkalmazni, akik valóban ismernék az oktatás területét. Az állatlan pedagógusok például kiválóak lennének erre a feladatra. Emellett alkalmazhatnának az önkormányzatok olyan

munkajogászt, aki az intézményvezetők munkáját segíti. (...)

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

(2008. IX. 19.)

Az első lépés 65 ezer tanárt érintett

A Pedagógusok Szakszervezetének elnökét, Galló Istvánnét a bérfezültségek, az elbocsátások problémájáról, a lehetséges megoldásokról kérdeztük.

- *Ha jól érzelem, a pedagógustársadalomban most a bérfezültség az egyik legnagyobb gond. Egyetért?*

- Igen, de ez azért van, mert a kollégáknak kevés információjuk van. Eddig a média főleg azt emelte ki, hogy a pályakezdők bérét emelik, közben azonban a 21 éve a pályán lévőkről is szó van. Mindenki, egyre fogyatkozóan ugyan, de kap majd a pénzéből. A tantestületekben így is bérfezültség alakulhat ki, de azt reméljük, pont ez a feszültség ösztönzi majd a minisztériumot a többiek bérrendezésére. A közoktatásba egyébként más költségvetési pénzek is bekerülnek a hátrányos helyzetű gyerekekkel való foglalkozás miatt, és a minőségi bérpótléka is nagyobb összegű szánunk. Akik a béremelésből most kimaradnak, azok a minőségi munkáért kaphatják meg a több pénzt. (...)

HEVES MEGYEI HÍRLAP

(2008. IX. 12.)

A Pedagógusok Szakszervezete a tanévkezdésről

Feszültséget okozhat a pályakezdő pedagógusok tervezett béremelése, de mivel 65 ezer ember jut így magasabb fizetéshez, a Pedagógus Szakszervezet nem zárkozhattott el a kezdeményezéstől – mondta Galló Istvánné elnök. A szakszervezet szakmai véleményét kíván mondani a természettudományi tárgyak összevonasáról is – álláspontjuk az, hogy nem csökkenhet a tanulók óraszám, s nem járhat pedagógus-elbocsátással.

Sok kérdésük van a pedagógusoknak a természettudományi tárgyak tervezett összevonasával kapcsolatban; részletek még nem ismertek, fél éve van még a minisztériumnak a kidolgozásra. Egyelőre nem pártolja a Pedagógusok Szakszervezete, de nem is ellenzi. Az az álláspontjuk, hogy nem járhat a diákok óraszámának csökkenésével az összevonas, sem pedagógus-elbocsátással. Az is feltétele a támogatásuknak, hogy a tanulók érdekében történjen a természettudományi tárgyak összevonas.

(...) A sajtótájékoztatót bemutakozott a PSZ új, Eger körzeti titkára, *Balogh László*, aki elmondta: szeretné elérni, hogy a körzetbe tartozó három kistérségben megfelelően működjen az érdekképviselet, a fenntartók a törvényben meghatározott kérdésekben kikérnék a reprezentatív szakszervezetek véleményét.

KELET-MAGYARORSZÁG

(2008. IX. 19.)

Vezető

Tisztújítás történt a Pedagógus Szakszervezet megyei szervezetének ifjúsági tagozatán, az új vezető *Tóth Zolt*, a nyíregyházi Zay Anna Gimnázium szabadidő-szervezője lett. – Igen ellenséges manapság a közhangulat a pedagógusokkal szemben. A szakszervezet(i tagok) feladata, hogy visszaállítsa a szakma

presztízsét és védje a katedrán állók érdekeit – fejtette ki az új elnök.

NÓGRÁD MEGYEI HÍRLAP

(2008. ...)

Tanévkezdésről érkeztek

A Pedagógusok Szakszervezetének tisztújító kongresszusát öt évente rendezik meg. Az idén megválasztott új vezetők megyeszékhelyünkre is ellátogattak, ahol tanácskozás keretében belül tájékoztatták az illetékeseket az aktuális változtatásokról.

A Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) Nógrád Megyei Bizottsága tanévnyitó tanácskozást tartott a napokban. *Galló Istvánné*, a PSZ országos elnöke a június végén rendezett XVIII. országos kongresszuson elfogadott programról és az aktuális szakszervezeti, érdekvédelmi feladatokról tájékoztatta a megyét. (...) *Deák Kálmán* megyei titkár elmondta, hogy múlt évben összesen 233 pedagógus és iskolai dolgozó vesztette el állását. Nagy részüket nyugdíjazták, de sokan részt vettek a prémiumévek-programban is. Az elmúlt években tapasztalt kistérségi iskola-összevonásoknak volt jó oldala is, hiszen az intézmények továbbra is működhetnek, a diákoknak pedig nem kell más településekre utazniuk. A 2008-as pedagógus-elbocsátásokról szóló adatok még feldolgozás alatt vannak.

TOLNAI NÉPÚJSÁG

(2008. IX. 17.)

Kényszer az előremenekülés

A pedagógustársadalom fenntartásait tolmácsolta *Fülöpné Szűcs Mária* tegnap Szekszárdon, a Pedagógusok Szakszervezete megyei szövetségének tanévnyitó tanácskozásán. A művelődési házban tegnap tartott fórumon az elnök jó helyre címezte az átalakítással kapcsolatos kétélyeket: a rendezvényen ugyanis *Arató Gergely* államtitkár képviselte a választokban mérvadó oktatási minisztériumot. Az államtitkár aláhúzta, hogy az átfogó átalakítás egyszerre kényszer és előremenekülés. Elmondta: arra akarják ösztönözni a községi önkormányzatokat, hogy ahol kell, ott állapodjanak meg a kistérségi iskolafenntartásról. (...)

VESZPRÉMI NAPLÓ

(2008. IX. 18.)

Tihanyi díjazták a tanárokat

Az oktatási intézményeinek magas színvonalú működtetéséért a Pedagógusok Szakszervezetének Eötvös József-emlékplakettjét vehette át a tihanyi önkormányzat.

- Évente három olyan települést díjazunk, ahol a lehetőségekhez képest a legtöbb tesznek az intézmények fennmaradásáért és fejlődéséért, valamint figyelembe veszik a szakmai és munkavállalói érdekeket – fogalmazott a szerdai testületi ülésen rendezett ünnepélyes díjátadáson *Galló Istvánné*, a Pedagógusok Szakszervezetének elnöke. *Tósoki Imre* polgármester elmondta: a községben működő óvoda és általános iskola fenntartását az 1990-es évek óta valamennyi testület fontos feladatának tartotta, így az önkormányzat az állami normatíva mellett mindig is költségvetésének jelentős részével támogatta a két oktatási intézményt. *Á. A.*

Nomen est omen - nevünkben a sorsunk

A nevünk olyan mágikus szó, amelyben benne van mindaz, amiért a világra jöttünk. Elárulja az életünk feladatát, utat mutat, és tisztában lehetünk azzal is, mi okozhatja végzetünket. Aki ismeri a neve jelentését, teljesebb életet élhet.

A MAXIMALISTÁK (A többi kategória később következik.)

IRÉN – *Feladata:* a béke követe. *Erőssége:* erejét a család egységére, az otthon biztonságára fordítja, és vállalja szeretteiért a kemény munkát. *Gyengesége:* megegyezően engedő újjára gyermekét, és keményen beleszólik mások életébe.

KRISZTINA – *Feladata:* a kitartás tanulása. *Erőssége:* lépésről lépésre halad, és csak akkor kezd új dologba, ha a régit befejezte. *Gyengesége:* a nyílt kritizálás, a kapkodás, véleményének másokra kényszerítése.

RENÁTA – *Feladata:* első a kötelesség, a munka. *Erőssége:* keményen dolgozik, pontos, mint a svájci óra, és ezt megköveteli másoktól is. *Gyengesége:* megcsontosodott, merev, a magánéletében is a munkájáról beszél.

SZILVIA – *Feladata:* háttérből irányítani. *Erőssége:* lassan, de biztosan halad a célja felé, észrevétlenül veszi át a hatalmat, erős lesz a befolyása, rajta állhat vagy bukhat mások jövője. *Gyengesége:* átveszi partnerétől a döntés terhet, amibe később belefárad.

VERONIKA – *Feladata:* az igazságot szem előtt tartani. *Erőssége:* sokoldalú érdeklődése ellenére el tud mélyülni abban, amit csinál. *Gyengesége:* ha valaki sokáig ellenkezik vele, az ítélőképessége helyességében megingathatja.

ATTILA – *Feladata:* egy dinasztia alapjainak lerakása. *Erőssége:* családi vállalkozásban vesz részt, vagy ő maga hoz ilyet létre, amelyet a leszármazottai továbbvihetnek. *Gyengesége:* inkorrekt barátok befolyása, és saját érzelmi keménysége.

JÓZSEF – *Feladata:* meghatározó személlyé válni. *Erőssége:* vállalja hibáit a felelősséget, és a siker érdekében képes mindent egy lapra feltenni. *Gyengesége:* többet ígért, mint amennyit nyújtani tud, ezért hajszolja magát.

LÁSZLÓ – *Feladata:* munkában kitűnni, szakmában magasra törni. *Erőssége:* kitartással támogatja mások ötleteit, amelyek őt teszik naggyá. *Gyengesége:* a szexuális kísértéseknek nem tud ellenállni, képtelen zsamoki hajlamain úrrá lenni.

PÉTER – *Feladata:* mások terheinek cipelése. *Erőssége:* támaszt és vigaszt nyújt az embereknek, minden helyzetben számítani lehet rá. *Gyengesége:* hajthatatlanság, merevség, nem képes önkritikát gyakorolni.

A hónap névnapja: Gyöngyi

Eredete: gyöngy, testvér (magyar). *Jelentése:* „gyöngyike” (virág); „gyöngy testvér”. *Névnap:* október 23. *Változatok:* Gyöngyvér.

Verses mondájában Arany János a régi Gyöngy leánynevét felhasználásával alkotta meg Buda felesége számára a Gyöngyvért, majd ebből a névből alakult-rövidült a kevésbé irodalmias, ma már népszerűbb Gyöngyi. Gyöngyi izzig-vérig nő: törekenynek és sebezhetőnek látszik, lelke mélyén azonban keménység és vasakarát lakozik. Ő maga nem szívesen ad tanúbizonyságot ezekről a tulajdonságairól, félvén – és jogosan –, hogy környezete kihasználná és túl sok terhet rakna a vállára, ezért minél keményebb, annál esendőbbnek szeret mutatkozni. Csak a sasszemű megfigyelők tudják leleplezni a turpisságot, ha észreveszik, milyen fáradhatatlan a tanulásban, a munkában vagy a sportban, és a maga szelíd módján mennyire hajthatatlan. Hangulatváltozásai viszont befolyásolhatják teljesítőképességét. Megegyezően ráun a dolgokra és értelmetlennek véli a további erőfeszítést. Kedvenc szakterülete az idegenforgalom, valamint mindazok a foglalkozások, amelyek utazással, széles körű kapcsolatokkal, kommunikációval járnak. A helyhez kötöttség, a bezártság mindennél jobban árt neki. A szerelemben finoman erotikus, ám nyíltan kezdeményező. Világosan közli elvárásait, és ha nem talál visszhangra, odébbáll. Gyöngyvér kissé merev és távolságtartó, sokszor fölünyesen viselkedik, ami nem teszi népszerűvé, ám nagyon állhatatos és hűséges.

A hónap vicei

Graffiti – Felirat egy kocsmán falán: „Ki a jó bort, a jó nőt és a nótát szereti, rossz ember nem lehet!”

Alá írva a válasz: „Ha te az én boromat innád, az én nőmet ölelnéd, és az én anyósom tanítana dalra, nem imálsz ilyeneket a falra! Lajos”

Borajánló – Pincér, innék egy fél liter bort – mondja a vendég az étteremben. – Melyiket ajánlja? – Azt a bort, amelyik a legfiatalabb. – Miert pont a legfiatalabbat? – Mert azt még nem keresztelek meg.

Borivóknak

Lapunk októberi számában visszatérő téma a szőlő és a bor. Amióta csak világ a világ, írók, költők, művészek ihlető itala volt és marad a bor. Ezért szinte minden jeles költő írt a borról. Ezúttal Arany Jánosnak az átlagnál szelidebb sorait és az „empirikus borológia” néhány tudnivalóját adjuk közre.

EZ AZ ÉLET...

Ez az élet egy tivornya:	Kivel egykor én mulattam,
Inni kell, ha rád jön sorja,	Többnyire már pad alatt van:
Az örömből, búbanatból,	Én, ki a mámort kerültem,
Karcos borból, kéj-zamatból.	Helyt maradék, hol leültem.
Inni hosszút és körömré,	De, ha végignézek romján:
Kedvet búra, bút örömré;	Oly sivár, dült e tivornyám!
Sok megissza vad-őszintén:	Mért nem ittam úgy, hogy jó-rég
Egy-kettő vigyázva, mint én.	Én is a pad alatt volnék?...

(Arany János, 1878)

- Amióta csak bort kedvelő emberek élnek a földtekén, azóta tudni való, hogy „a bornak ágyat kell vetni”: falatozás közben és után izzik igazán az ital. A jó magyar konyha mindenkor nagyon ügyelt – és ügyel ma is – azokra a bonyolult és finom szálakra, amelyek a konyha és a pince művészetét összefűzik. A bor nem csupán kísérője az étkezésnek, hanem kitűnő, pikáns ízeket nyújtó alkotórésze számos ételnek. A borral való főzésnek, ízesítésnek mind több a híve. Újra divatba jött, évezredekre nyúlik ugyanis vissza ennek a gasztronómiai szokásnak a története.

Természetesen nemcsak a főzésnek, hanem a borivásnak is vannak szabályai:

- a felbontott palackokban ne hagyjuk állni a bort, mert aromáját veszti;
- a könnyű asztali, peccsenye, rozé borokat egy órával, a nehéz, aromás borokat két órával, a testes vörösborokat egy nappal a fogyasztás előtt bontsuk fel;
- a pohár legyen vékony falú, színtelen.

Milyen ételekhez milyen bort kínáljunk? – ehhez adunk ajánlatot.

Étkezés előtt száraz tokaji szamorodnit. Halételekhez száraz fehér bort. Halászléhez kadarkát, rozét. Fehér húsokhoz fehér peccsenyebort, leginkább az olaszrizlinget tartják a legjobb magyar peccsenyebornak. Sült csirkehez, pulykához lágy zamatú, félédes borokat, például debői hárslevélit. Libához, kacsához, marhahúsból készült ételekhez, vadhúshoz vörösbor. Desszerthez, gyümölcsökhöz késői szedésű borokat, amelyek közül a legkülönlegesebb a tokaji aszú.

- *Itallap mellé zenelapot* – A zene befolyásolja, hogy milyenek éreztük a bort, derítették ki brit kutatók. Kimutatták, hogy a különböző stílusú zenék az agy más-más területét aktiválják, ezért izzik másként ugyanaz a bor más-más zene mellett. A kutatók szerint a kemény rock – Jimi Hendrix, a Rolling Stones – a Cabernet Sauvignonból hozza ki a legjobb ízeket, a Chardonnay-hez Robbie Williamst, Kylie Minoque-ot, a Merlot-hoz Otis Reddinget jó hallgatni. Egy bormagazin szerint eljöhét az az idő, amikor a jobb éttermekben az étlap és az itallap mellé már zenelapot is adni fognak.
- Bor és szerelem között minden férfi úgy vall, mint a parancsolat... így amit akartam, könnyen megtudhattam ... némelyik a lábamat kérte az ölebe az asztal alatt ... a másik csak egy szájmozdulatot, egy tekintetet kért, a harmadik boldog volt, ha a fogadó erkélyére ültem és két lábamat feltettem a rácusra ... nagyon sajnáltam a férfiakat gyengeségük miatt ... mennyi mindent vallottak be ... szenvedélyükről, titkukról, gerjedelmükről. Minden emberben külön pokol a szenvedély... Mennyi rejtelem van a szürke, mindennapi arcok megett. (*Krúdy Gyula*)
- Az első pohár bor után az ember jókedvű lesz: úgy illeg-billeg, mint a páva. Ha többet izzik: úgy ugrabugrál, mint a majom, ha folytatja az iddogálást: nekidiühösödik, mint a fenevad, és tör, zúz, káromkodik. Ha még ezután is inni próbálkozik: olyan lesz, mint a disznó, amelyik hempereg a sárban. (*Magyar megfigyelések a múltból és a jelenből.*)
- In vino veritas, in vino feritas – borban az igazság, borban a vadtság.

Magyar szólások, mondások. – A bor a némát is megtanítja szólni. A bor kimondhatja az emberrel az igazat. A bor súrítja a vért. A legjobb bornak is van seprője. Adjon isten minden jót, nekem csak egy korsó bort. Ahol a bor az úr, ott az ész koldulni jár. A bor (az alkohol) nem ad választ, de legalább elfelejtet a kérdést! Angyal szól belőled, ha bort emlegetsz. Az okos embert is megtanítja a bor. Bár gatyámat is borban mosná. Barátot bor közt, bort saját után, lovat istállóban, leányt bálban ne válassz. Bor be, ész ki. A bor erőt ad. Bor és kenyér nélkül meghül a szerelem. Bor hajtja a lovat, zab viszi a szekeret. Bort, búzát, békességet, bőrcipőjű feleséget! Egy-két pohár borban sok jó barát lakik. Igaza van, mint a részeg asszonynak az árokban. Igyál bort, de ne sokfélét. Iszom a bort, rúgom a port. Jó a bor mindenkor, hajnalkor, éjfélkor. Jó bor, szép feleség, csendes lelkiismeret: drága dolgok. Kántorok, jó borok, nem szárad meg a torok. Ki a bortól leázik, hosszút köp vagy rókázik. Könnyen terem a jó bor, ha kapa a bikája. Könnyű a pohár mellett vitézkedni. Még a vénembert is táncba viszi a bor. Megiszom a jó bort csutora nélkül is, ölelem a rózsám nyoszolya nélkül is. Megmutatja a bor, kibem mi lakik. Minő a gazda, olyan a bora. Nehéz a részeg ember szájára lakatot vetni. Nincs kormányja a bornak, nincs bora a kormányának. Ritka hegedűs, aki bomemissza. Sajton korsosolyáz a bor. Szerelem, bor, kocka: üritik az észrénny. *A. A.*

A HAZAI FOGLALKOZTATÁSRÓL, KERESETEKRŐL

A hazai KSH-adatok szerint a 2008. június–augusztusi időszakban a foglalkoztatottak száma 3 millió 914 ezer, a munkanélkülieké 317 ezer fő volt (köztük 5 200 fő pedagógus), ami 7,5%-os munkanélküliségi rátát jelentett.

A vizsgált időszakban a 15–74 éves népesség 54,9%-a, a 15–64 éveseknek 61,8%-a, a munkavállalási korúaknak pedig 64,4%-a jelent meg a munkaerőpiacon. Ebben az időszakban a 15–74 éves foglalkoztatottak létszáma átlagosan 3 millió 914 ezer volt, ami 31 ezer fővel kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. A nemzetközi összehasonlításban használt 15–64 éves korcsoportra számított foglalkoztatási ráta 57,1%-nak felelt meg, ami fél százalékkal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A 15–74 éves korcsoportban a munkanélküliek száma a megfigyelt időszakban 317 ezer volt, ami 7,5%-os munkanélküliségi rátát jelentett, 0,3 százalékkal meghaladva az egy évvel korábbi szintet. A munkanélküliek 19,6%-a a munkaerőpiacon csak kis létszámban jelenlévő 15–24 éves korosztályból került ki, ez 0,6 százalékkal magasabb érték, mint a megelőző évi. Az e korcsoportot jellemző munkanélküliségi ráta 19,8%-nak felelt meg. A munkanélküliek 50,3%-a egy éve vagy annál régebben keresett állást. A munkanélküliség átlagos időtartama 19,0 hónap.

Szembetűnő a 15-24 év közötti korosztály, a korszak elején álló fiatalok munkaerő-piaci távolmaradása, foglalkoztatási rátájuk 20% alá csökkent. Ezt egyrészt az oktatási expanzió alapján, a felsőoktatásban tanulók számának növekedésével is lehet magyarázni, másrészt – a képzett munkaerő iránti nagyobb kereslet és megbecsülést kihasználva – a fiatalok egyre többen a külföldi munkavállalást választják. Tapasztalható hazánkban továbbá az is, hogy a tanulás melletti munkavállalás nem annyira jellemző e korosztály számára. A szakképzés problémái is hátráltatják a fiatal, nem szakképzett munkaerő foglalkoztatásának javulását.

A friss diplomás pedagógusok elhelyezkedése napjaink súlyos

gondja. Ez részben az álláshelyek folyamatos csökkenésével, részben a nagyszámú egyszakos végzettséggel függ össze.

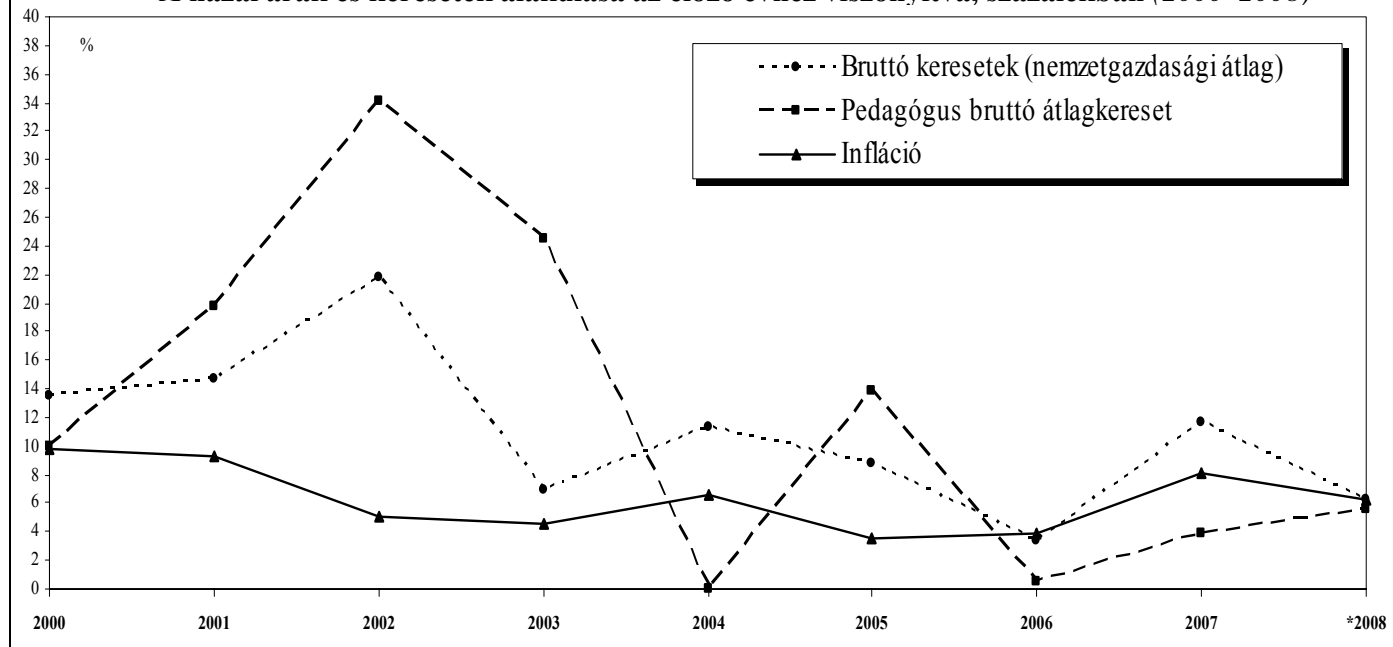
A korszak másik végén az 55-64 évesek közé tartozóknak az előző év azonos időszakához viszonyított létszámtöbbletét nem tudta felszívni a munkaerőpiac, foglalkoztatási rátájuk valamelyest csökkent (30,7%-ra), míg a munkanélküliségük némileg nőtt, 5%-ra.

A munkaerőpiaci jellemzők között a régiós különbségek jelentősebbek. Ennek egyik oka az lehet, hogy a hazai munkaerő földrajzi mobilitása alacsony. 2008 első felében a 15-64 évesek adatai alapján a legjobb foglalkoztatási helyzetű régió Közép-Magyarország volt, 55,8%-os rátával. A foglalkoztatottak aránya hosszú ideje Észak-Magyarországon a legalacsonyabb, a vizsgált időszakban 43,3% volt.

A munkanélküliségi ráta 2008 első felében Nyugat-Dunántúlon alakult a legkedvezőbbben (4,8%), megelőzve ezzel az évek óta a legjobb pozíciójú közép-magyarországi régiót. A legmagasabb érték a vizsgált időszakban Észak-Magyarországot jellemezte (13,6%). **A magas munkanélküliségű régiókban az is tapasztalható, hogy relatíve olcsóbb a munkaerő.** Az olcsóbb munkaerő viszont ösztönzi a tőkebefektetést, ezáltal jobban nőhet a munkaerő-kereslet is, mint a jobb helyzetű, kedvezőbb munkanélküliségi rátájú régiókban. Ez viszont csak azokra a régiókra igaz, ahol kisebb az alulképzett munkanélküliek aránya a szakképzett munkát keresők számánál.

A befektetőknak nem a minimálbéren történő foglalkoztatás minősül „olcsónak”, hanem az, hogy megérje a munkavállalónak kifizetett bruttó munkabér felett vállalni a bér magas járulékkerheit. Erre többnyire csak szakképzett munkavállalók esetén hajlandó a befektető, az alulképzett munkaerő esetében nem. Ez utóbbi megállapítást látszik igazolni az a tény, hogy a munkanélküliség mértéke egyedül a nyugat-dunántúli régióban csökkent, 0,7 százalékkal.

A hazai árak és keresetek alakulása az előző évhez viszonyítva, százalékban (2000–2008)

* várható

Forrás: KSH – PSZ

A fenti ábra tanulságos képet ad az ezredfordulótól napjainkig terjedő időszak kereseti viszonyainak alakulásáról. Az infláció ugyan nem mutat szélsőséges kilengéseket, ám a bérek alakulása ehhez képest jelentős ingadozásokat testesít meg. **Különösen a pedagóguskeresetek változása rapszodikus.** Az emelkedéseket az előző évhez képest megállapított százalékban figyelve azt látjuk, hogy egyszer fent, máskor lent vagyunk. Bár az előző évtizedhez (a kilencvenes évekhez) képest javult a helyzetünk, hiszen akkor mindig lent voltunk és keresetünk reálértéke folyamatosan csökkent. Nem véletlenül került a pedagóguskeresetek a nemzetgazdasági átlag alá (1998-ban 94,3%-on; 2000-ben 95%-on álltunk). Ezt a méltatlan helyzetet a közalkalmazotti bértábla 2002. szeptemberi, átlagosan 50%-os emelése szüntette meg. Hatására 2002-ben 34,1%-kal,

2003-ban az áthúzó hatás következtében 24,1%-kal emelkedtek a pedagóguskeresetek, amelyek többszörösen meghaladták az inflációt (2002 – 5,1%, 2003 – 4,5%). Ám 2004-ben, 2006-ban és 2007-ben is az inflációs szint alatt „növekedtek” a pedagóguskeresetek, azaz reálkereset-csökkenés állt elő. A 2002. évi bérintézkedés kedvező hatásának jelentős részét elvesztettük. 2008-ban a közszféra keresetemelkedése eléri ugyan az inflációs szintet (lásd: a szakszervezetek és a kormány június 4-i megállapodása lapunk 2008/6-7. számában). Ám ez csupán az előző években jelentősen csökkent reálkereset szinten tartása. **A következő években ennél több kell! Reményt ad a pedagógusok jobb megbecsüléséért kötött egyezség (lásd: lapunk 2008/8-9. száma),** habár ennek alapvető feltétele a költségvetés elfogadása lesz. **Á. A.**

A pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról

A munkaerőpiaci szempontból kedvezőtlen helyzetű egyes társadalmi csoportok és a munkaerőpiactól tartósan távollévők foglalkoztatása, munkaerőpiaci versenyképességük kiegyenlítése, a munkáltatóknak ezen csoportok foglalkoztatására való hajlandósága növelése, továbbá a pályakezdő fiatalok gyakorlati munkatapasztalat-szerzésének megkönnyítése, az oktatás és a munka világa közötti átmenet elősegítése érdekében az Országgyűlés megalkotta a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló **2004. évi CXXIII. törvényt**.

Néhány éve tapasztalt jelenség, hogy, miközben évről évre emelkedik a diplomával munkaerőpiacra lépő fiatalok száma, elhelyezkedésük megnehezült. 1996 óta a pályakezdők - külön kormányrendelet alapján - kiemelt munkaerőpiaci támogatásban részesülhetnek, melynek tapasztalatai kedvezőek. A kormányrendeletben foglalt támogatások azonban nehézkesen érik el a felsőfokú végzettségüket. A munkaügyi központok beszámolóai alapján a diplomás pályakezdő munkanélküliek jelentős része nem regisztráltatja magát, de ha mégis, akkor a szokásos foglalkoztatáspolitikai eszközök - így pl. az átképzés - esetükben csak nehezen alkalmazhatók, ezért speciális megoldásokat volt célszerű kidolgozni.

Egyes munkaerőpiaci csoportok, rétegek számára nem a munkatapasztalat hiánya okoz nehézséget az elhelyezkedésben, hanem a munka világából való tartós kiesés. Ide tartozik általában a nőknek a gyermekgondozás céljából igénybe vett fizetés nélküli szabadság leteltét, illetve a hozzátartozó ápolása címén igénybe vett ápolási díj megszűnését követően a munkaerőpiacra visszatérni szándékozók nagy része, továbbá az ötven év feletti munkavállalók csoportja. Gyakran akkor is nehezen találnak munkát, ha képzettségük keresett, vagy az adott térségben munkaerőhiány is tapasztalható. Ezen csoportokhoz tartozók munkaerőpiaci belépését, visszatérését szintén indokolt támogatni.

A munkaadók számára normatív jellegű kedvezményeket indokolt biztosítani a jelenleg hatályos járulékfizetési szabályokhoz képest, továbbá bővíteni kell a munkatapasztalat-szerzés lehetőségeit. A törvény nem az elhelyezkedők támogatására irányul közvetlenül, hanem a munkaadókat kívánja ösztönözni azáltal, hogy a társadalombiztosítás ellátásairól és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. §-ában foglalt munkaadói járulékfizetési kötelezettséghez képest kedvezményes mértékű járulékfizetési kötelezettséget állapít meg a munkaadók számára a munkaerőpiaci szempontból kedvezőtlen helyzetben lévő csoporthoz tartozó személyek foglalkoztatásának esetére. A jogalkotó szándéka arra irányul, hogy lehetőség szerint a munkaadók tartós foglalkoztatásra törekedjenek, ezért a járulékkedvezmény alapvető feltétele az, hogy a foglalkoztatás időtartama legalább kilenc hónapos időtartamot elérjen.

A jogalkotó számol azzal, hogy a munkaviszony létesítésének a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvényben (a továbbiakban: Mt.) előírt korhatárából eredően a törvényben, a fiatal pályakezdők esetében megkívánt életkoron belül, több tanulmány elvégzésére kerülhet sor. Azonban a törvényalkotó nem kívánja leszűkíteni a kedvezmény nyújtását a középfokú vagy a felsőfokú tanulmány elvégzésének egyszeri esetére. Kedvezmény nyújtására a törvényben meghatározott életkor betöltéséig több alkalommal nyílik lehetőség, feltéve, hogy állam által elismert tanulmány elvégzéséről és azt igazoló oklevél megszerzéséről van szó. A törvény ezen felül csak egy abszolút korlátot állapít meg a kedvezmény folyósítása oldaláról, mégpedig azt, hogy a kedvezmény nyújtására a tanulmány befejezését, illetőleg az azt igazoló oklevél megszerzésének időpontját követő három éven belül csak egy alkalommal kerülhet sor.

A munkaerőpiacra gyermekgondozási díjról (gyed), gyermekgondozási segélyről (gyes), gyermeknevelési támogatásról (gyet), valamint ápolási díjról visszatérők járulékkedvezménye annyiszor vehető igénybe, ahány alkalommal különböző személy gondozása, ápolása címén a munkavállaló az ellátást igénybe vette. Erre az esetre is alkalmazandó az a folyósítási szabály, hogy a kedvezmény igénybevételére háromévenként kerülhet sor.

A törvény a foglalkoztatás új jogi eszközeként megteremti a lehetőségét, hogy a gyakorlati ismeretekkel nem rendelkező pályakezdő a szükséges gyakorlat megszerzése céljából, garanciális jelleggel törvényben meghatározott időtartamig (1 év) speciális jogviszonyban álljon. Az ún. ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony törvény által meghatározott speciális foglalkoztatás, amely gyakorlati tapasztalatszerzéssel összekötött képzést is tartalmaz a felsőfokú végzettségű pályakezdők számára. Az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyra érvényesek a munkaviszony, közalkalmazotti, közszolgálati jogviszony bizonyos kötöttségei (pl. munkahelyen való jelenlét kötelezettsége, utasítások teljesítése), kapcsolódó jogosultságai (szolgálati idő szerzése), azonban más kötöttségek (pl. felmondási idő, kártérítési felelősségvállalás) enyhébbek mindkét fél számára. A munkavégzés munkatapasztalat-szerzési céljánál és a feladatok speciális jellegénél fogva, az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony jogszabály (törvény) által meghatározott speciális, foglalkoztatással, gyakorlati tapasztalatszerzéssel összekötött képzési formát is jelent a felsőfokú végzettségük számára.

A pályakezdőknek az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony egy-éves gyakorlati képzés, jövedelemszerzési lehetőség, a társadalombiztosítási jogszabályok alapján biztosítottá válnak, és szolgálati időt szereznek, így könnyebb a kezdés, az első munkahely megszerzése. A munkatapasztalat-szerzés egyéni program alapján történik, az ösztöndíjas foglalkoztatás végén a munkáltató értékelést készít, amely a továbblépésnél - „ajánlólevélként” - is felhasználható. Az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony ugyanakkor sokszoros előny a munkáltatók számára is, mert az érdekeltségük megteremtéséért - a munkaadói terheket illetően - kedvezményekben részesülnek és egyben „előválogatási lehetőséget” kapnak, mivel a lehetségesebb fiatalok közül választhatják ki a legjobbakat.

A törvény hatálya kiterjed

1. § (1)

a) a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ft.) hatálya alá tartozó munkaadóra,

b) a (2) bekezdés 1. pontjában meghatározott munkaerőpiactól tartósan távollévő személyre,

c) a kedvezmény érvényesítése során eljáró hatóságra,

d) az ösztöndíjas foglalkoztatottra, valamint az őt foglalkoztatóra.

Értelmező rendelkezések:

1. § (2) E törvény alkalmazásában

1. munkaerőpiactól tartósan távollévő személy:

a) a pályakezdő fiatal,

b) az a személy, aki a gyermekgondozási segély (a továbbiakban: gyes), a gyermekgondozási díj (a továbbiakban: gyed), a gyermeknevelési támogatás (a továbbiakban: gyet), valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő egy éven (365 napon) belül kíván foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesíteni, vagy aki a gyermek egyéves korának betöltését követően, e gyermek után igénybe vett gyes folyósítása mellett kíván munkát vállalni, feltéve, hogy foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban nem áll,

c) a tartósan álláskereső;

2. **pályakezdő fiatal:** a huszonötödik életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a harmincadik életévét - be nem töltött, foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez

szükséges feltételekkel és érvényes START-kártyával rendelkező személy;

A pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.) módosítását a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési esélyeinek javítása, valamint a foglalkoztatásuk területén a mobilitásuk biztosításának igénye indokolja. Az állami támogatási rendszer olyan irányú átalakítása szükséges, amely lehetővé teszi, hogy a munkaerőpiac igényeihez igazodóan lehetőség legyen a járulékkedvezménynek a munkáltatók által történő igénybevételére akkor is, ha a pályakezdő fiatal munkavállaló viszonylag rövid ideig áll munkaviszonyban egy munkáltatónál. Szükséges biztosítani azt, hogy a pályakezdő fiatal, mint munkavállaló ne legyen „kötvé” a munkáltatóhoz, hanem a munkáltatók munkaerőigényéhez igazodva „magával vihesse” a foglalkoztatásához kapcsolódó járulékkedvezményt. A törvény a pályakezdő fiatalok foglalkoztatási célú járulékkedvezményét koncepcionális jelleggel alakítja át, növelve ezzel a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési esélyeit a munkaerőpiac változó körülményei között.

A törvény célja, hogy emelkedjék a fiatalok (bejelentett) foglalkoztatása és segítse elő a pályakezdőknek tanulmányaik elvégzését követő elhelyezkedését, csökkenjen a nem bejelentett foglalkoztatás a pályakezdők körében, valamint legyen a támogatás magasabb mértékű, egyszerűbb és hatékonyabb.

A törvény egyben pontosítja a Pftv. egyes rendelkezéseit, megteremt az összhangot a pályakezdő fiatalokat foglalkoztató munkáltatók által kitöltött támogatási rendszere és az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony keretében foglalkoztatott ösztöndíjasok után igénybe vehető támogatási szabályok között, valamint átmeneti szabályt állít a korábbi jogi szabályozás alapján a támogatást igénybe vevő jogalanyokra.

3. foglalkoztatásra irányuló jogviszony: a magyar jog hatálya alá tartozó **munkaviszony**, közszolgálati jogviszony, **közalkalmazotti jogviszony**, bírósági és igazságügyi, valamint ügyészségi szolgálati viszony, a hivatásos nevelő szülői jogviszony, a fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjának szolgálati viszonya;

4. ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony: az e törvény szerinti, szakmai készségek megszerzése céljából munkatapasztalat-szerzés biztosítására és ennek keretében az egyéni szakmai programban foglalt feladatok ellátására létrejött jogviszony;

5. négy órát elérő részmunkaidő: a napi négy órát, illetve - munkaidőkeret megállapítása esetén a munkaidőkeret átlagában - a heti húsz órát elérő munkaidő;

6. ösztöndíjas foglalkoztatott: az a személy, aki az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony létesítésének időpontjában

- a 30. életévét még nem töltötte be, és

- akinek a diplomája a jogviszony létesítését megelőző két éven belül került kiadásra, és

- munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, közszolgálati jogviszonyban, szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban együtt: munkaviszony) nem áll;

7. foglalkoztató: a **Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény** (a továbbiakban: Mt.), a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.), vagy a **közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény** (a továbbiakban: Kjt.) hatálya alá tartozó természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság;

8. munkaügyi törvény: az Mt., a Ktv. és a Kjt.;

9. tartósan álláskereső: az a személy, akit az állami foglalkoztatási szerv a START PLUSZ-, illetve a START EXTRA-kártya - külön jogszabályban meghatározott módon történő - igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig - az Ft. 58. §-a (5) bekezdésének k) pontjában meghatározott pályakezdő álláskereső esetében 8 hónapon belül legalább 6 hónapig - álláskeresőként nyilvántartott;

10. öregségi nyugdíjra jogosult személy: az Ft. 58. §-a (5) bekezdésének i) pontjában meghatározott személy.

A pályakezdő fiatalok, valamint a gyermek gondozását, illetve családtag ápolását követően, továbbá a gyermek gondozása mellett munkát keresők és a tartósan álláskeresők foglalkoztatásának kedvezménye

A pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény a START-program elindításával járulékkedvezményt vezetett be azon munkáltatók számára, amelyek először munkába álló pályakezdőt foglalkoztatnak.

A kormány a START-program kedvező gyakorlati tapasztalataiból kiindulva a program továbbfejlesztését, START PLUSZ-program és START EXTRA-program indítását határozta el annak érdekében, hogy segítséget nyújtson a munkavállaláshoz, a munkaerőpiacra történő visszatéréshez a tartósan álláskeresőknek, továbbá a kisgyermeket nevelő szülőknek, közeli hozzátartozót ápoló családtagoknak.

A START PLUSZ-program kedvezményeinek feltételei gyakorlatilag megegyeznek a START-programban nyújtott támogatások feltételeivel. A program bevezetése esetén a munkáltató mentes lesz a tételes egészségügyi hozzájárulás megfizetése alól, és - a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - csak a kedvezménytel csökkentett közteher összegét kell havonta lerónia, amely az első évben a munkavállaló havi bruttó keresetének 15 százaléka, a második évben a havi bruttó kereset 25 százaléka.

A START EXTRA-program célja, hogy kiemelt segítséget nyújtson a munkavállaláshoz, a munkaerőpiacra történő visszatéréshez a legnehezebb helyzetben lévő, tartósan álláskeresőknek, akiknek nehezebb elhelyezkedniük vagy az életkoruk miatt, vagy azért, mert alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek. Az ilyen személyeket foglalkoztató munkáltatót a START EXTRA-program keretében támogatás illeti meg. A START EXTRA-program keretében nyújtandó támogatás mértéke jóval kedvezőbb a START- és a START PLUSZ-programban nyújtható kedvezményeknél. A járulékkedvezmény havonta csökkenti a munkáltatók közterheit. A munkáltató mentes a tételes egészségügyi hozzájárulás megfizetése alól. Ezen túlmenően az első évben: a munkáltatónak nincs járulékfizetési kötelezettsége, a második évben: a munkáltató a bruttó kereset 15 százalékát fizeti meg közteherként.

A START PLUSZ-program keretében járulékkedvezményben részesülnek többek között azok a foglalkoztatók, amelyek olyan személyt foglalkoztatnak, aki a gyermek egy éves korának betöltését követően a gyermekgondozási segély folyósítása mellett vállal munkát. Ezért az új szabályozással való összhang megteremtése érdekében szükséges módosítani a Pftv.-ben a 2. §-t megelőző cím szövegét. A START-kártya és a hozzá kapcsolódó járulékkedvezmény azon pályakezdők elhelyezkedésének elősegítését szolgálja, akik először lépnek be a munkaerőpiacra. E cél megvalósítása érdekében a törvény a kártya igénylését nem teszi lehetővé azok számára sem, akik korábban vállalkozási szerződés, megbízási szerződés vagy vállalkozói igazolvány alapján dolgoztak.

A törvény a pályakezdő fiatal foglalkoztatására tekintettel igénybe vehető járulékkedvezmény feltételrendszerét alakítja át. A munkaadót a pályakezdő fiatal foglalkoztatásának időtartamára a START-kártya két éves érvényességi idején belül illeti meg járulékkedvezmény, függetlenül a foglalkoztatás időtartamától, határozott vagy határozatlan idejétől. A kedvezményre való jogosultságot a az APEH által kiállított (az adóazonosító-számmal megegyező sorszámú) START-kártya bizonyítja, amelyben rögzítik az érvényesség időtartamát, ezért az ellenőrzés alapjául is szolgál. Minden elsőként munkába álló huszonöt év alatti, felsőfokú végzettségűek esetén harminc év alatti fiatal jogosult kiváltani a pályakezdők START-kártyáját.

A START-kártya a kiváltási dátumától számított két évig lesz érvényben, illetve addig, amíg a fiatal be nem tölti a törvényi definíció szerint a pályakezdő fiatalokra előírt korhatárt. A kedvezmény több, egymást követő munkaviszony esetében is felhasználható, azonban a START-kártya kiváltására egy alkalommal van lehetőség,

ide nem értve a START-kártya elvesztése és megsemmisülése miatti új igénylését, valamint megrongálódása miatti cseréjét.

Gyermekgondozási segély, gyermekgondozási díj, gyermeknevelési támogatás, valamint ápolási díj folyósításának megszűnését követő foglalkoztatás, a gyermekgondozási segély folyósítása melletti foglalkoztatás, valamint a tartósan álláskeresők foglalkoztatásának kedvezménye

A START PLUSZ-kártya a gyermekgondozási segély, a gyermekgondozási díj, a gyermeknevelési támogatás, valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz - a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén - annyiszor váltható ki, ahányszor különböző személyekre tekintettel az ellátás megállapítására sor került.

A gyermekgondozási segély melletti foglalkoztatáshoz igénybe vett START PLUSZ-kártya érvényességi idejének lejártát követően a gyermekgondozási segély folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz újabb START PLUSZ-kártya nem váltható ki.

Ha a START PLUSZ-kártya érvényességi ideje alatt újabb gyermek születik, a következő kártya kiváltására a legfiatalabb gyermekre tekintettel kerülhet sor.

A START PLUSZ-kártyával rendelkező személyt foglalkoztató és e törvény szerint kedvezményt érvényesítő munkáltató a kedvezménnyel érintett foglalkoztatás időtartama alatt köteles a START PLUSZ-kártyát megőrizni és a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésekor a kártya tulajdonosa részére átadni.

A kedvezményre vonatkozó részletes szabályokat a törvény I/A. fejezete tartalmazza.

Az ösztöndíjas foglalkoztatás szabályai a törvény III. fejezetében tanulmányozhatóak.

A START-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályait a **31/2005. (IX. 29.) PM rendelet** határozza meg.

Tekintettel arra, hogy a teljesség igénye nélkül ismertetett jogszabályi rendelkezések a Kjt. hatálya alá tartozó közoktatási-nevelési intézményekben is alkalmazhatóak, javasolom a törvény és a PM-rendelet beható tanulmányozását.

Dr. Selmeciné dr. Csordás Mária
vezető jogtanácsos, ILO közvetítő és döntőbíró

AZ ALKALMI FOGLALKOZTATÁS ÚJ SZABÁLYAI

Az 2005 augusztusában történt átfogó jogszabály-módosítás az alkalmi foglalkoztatás szabályait lényegében új alapokra helyezte. A jogalkotó célja az volt, hogy az eddig feketén foglalkoztatott személyeket a kedvezőbb feltételek megteremtése révén a munkáltatók legálisan foglalkoztassák, így elősegítve a munkaerőpiac kifejlesztését.

Az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és a hozzá kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló, többször módosított 1997. évi LXXIV. törvény (továbbiakban: AM tv.) szerinti foglalkoztatás e formáját.

Ki alkalmazhat alkalmi munkavállalói könyvvel munkavállalókat?

Alkalmi munkavállalói könyvvel (továbbiakban: AM könyv) foglalkoztathat személyeket mind az Mt. hatálya alá tartozó munkáltató (a jogképes jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet, illetve a természetes személy), mind a köztisztviselők, illetve közalkalmazottak jogállásáról szóló törvények hatálya alá tartozó munkáltató (előbbi csoporton az állami szerveket és a helyi önkormányzatokat kell érteni, utóbbiba pedig azok az intézmények tartoznak, amelyek állami vagy önkormányzati költségvetési szervként működnek).

A foglalkoztatás korlátját jelenti a közalkalmazotti, illetve köztisztviselői törvény hatálya alá tartozó munkáltatók általi foglalkoztatásnál, hogy ezen foglalkoztatók közvetlenül az alaptevékenységükbe tartozó feladatokra alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt nem létesíthetnek.

Ki vállalhat munkát AM könyvvel?

Munkavállalói oldalon a foglalkoztatásnak számos alanya lehet. Ezek a következők:

- az a természetes személy, aki az Mt. 72. §-a alapján munkavállaló lehet;
- a Magyarországon működő szakiskolával, középiskolával, alapfokú művészetoktatási intézménnyel, felsőoktatási intézménnyel nappali tagozatos tanuló, illetve hallgatói jogviszonyban álló külföldi;
- az a külföldi személy, aki engedély nélkül foglalkoztatható;
- az a külföldi személy, aki magyar állampolgárral Magyarországon együtt élő házastárs, továbbá a magyar állampolgár olyan özvegye, aki az elhunyt házastárssal annak halála előtt legalább egy évig Magyarországon együtt élt.

A fenti feltételeknek megfelelő személyek az ún. „kék könyv” birtokában végezhetnek alkalmi munkát.

Az az előbbieken nem említett külföldi személy is foglalkoztatható AM könyvvel, aki mezőgazdasági idénymunkált kíván végezni. Ezt csak az ún. „zöld könyv” birtokában teheti meg.

Megjegyzendő, hogy munkanélküli (új terminológiával álláskereső) személyeket is alkalmazhatnak a munkáltatók, sőt az igazi célszemélyek ők, akik nem tudnak elhelyezkedni állandó munkaviszonyban, és akik így legalább alkalmi jelleggel munkát végezhetnek és jövedelemhez juthatnak.

Mi is ez a sokat emlegetett kék és zöld könyv?

Korábban csak egyféle AM könyv létezett, a színe fehér volt. A változás folytán ma már két könyv létezik, a kék és a zöld, eltérő jogosultsági feltételekkel.

a) Az új kék könyv három részből áll, amelyet háromféle szín – a fehér, a kék és a zöld – jelöl.

aa) A fehér rész gyakorlatilag a korábbi fehér könyv „gyermeke”, igénybevételenek feltételei hasonlóak a korábbiakhoz: a munkaadó a munkavállalót legfeljebb 5 egymást követő naptári napig, havonta legfeljebb 15 naptári napig és egy naptári éven belül legfeljebb 90 naptári napig foglalkoztathatja. Több, e körbe tartozó, alább megjelölt munkáltatónál összesen 120 napot tölthet alkalmi foglalkoztatás keretében a munkavállaló.

Ide azok a munkáltatók tartoznak, amelyek nem minősülnek természetes személynek vagy kiemelten közhasznú szervezetnek (pl. kft-k, bt-k, rt-k), illetve nem mezőgazdasági idénymunka keretében kívánják a munkavállalót foglalkoztatni.

A foglalkoztatás korlátját jelenti, hogy az Mt. hatálya alá tartozó munkáltatónál „hagyományos” munkaviszony keretében foglalkoztatott munkavállalót a munkakörbe tartozó feladatok ellátására nem lehet AM könyvvel foglalkoztatni. Így például egy pénztárosi munkakörben foglalkoztatott munkavállaló AM könyvvel pénztárosi feladatokat nem láthat el, annak azonban nincs akadálya, hogy takarítónői vagy adminisztratív feladatokat ellásson alkalmi foglalkoztatás keretében.

ab) A kék rész a természetes személynek a munkáltatónál, valamint a kiemelten közhasznú szervezetnél történő alkalmi foglalkoztatására vonatkozik. E szabályok kedvezőbbek, hiszen a munkavállaló naptári évenként összesen 200 napot tölthet e rész hatálya alá tartozó, legalább három munkáltatónál. Az előbbi pontban említett, ugyanannál a munkáltatónál történő munkavégzés esetére előírt napi, havi és éves korlátok itt ugyanúgy fennállnak.

Kiemelendő, hogy a természetes személy munkáltató, illetve a vele egy háztartásban élő hozzátartozója egy munkáltatónak minősül, ami kizárja azt, hogy adott esetben férj és feleség felváltva ugyanazt a munkavállalót foglalkoztassa kedvezményesen naptári évenként 200 napot meghaladó időtartamban.

ac) A zöld rész a mezőgazdasági idénymunka végzéséhez vehető igénybe, de csak azok számára, akik magyar állampolgárok,

illetve akik az ide vonatkozó jogszabályok szerint munkavállalási engedély nélkül végezhetnek munkát hazánk területén. Mezőgazdasági idénymunkának a növénytermesztés, az állattenyésztés, valamint a halászat minősül, ha a munkavégzés az előállított áru vagy a nyújtott szolgáltatás természete miatt – a munkaszervezés körülményeitől függetlenül – évszakhoz, az év adott valamely időszakához vagy időpontjához kötődik. Ennek keretében a munkavállaló legfeljebb 5 egymást követő naptári napig, naptári évente pedig legfeljebb 90 naptári napig végezhet munkát. Itt a jogalkotó tekintetbe vette a munka idényjellegét, ezért az egy hónapon belüli legfeljebb 15 napos munkavégzési korlát nem érvényesül. Több munkáltatónál naptári évente legfeljebb 120 napig lehet idénymunkát AM könyvvel végezni.

b) A zöld könyv teljesen új lehetőség az engedéllyel munkát végző külföldiek részére. Zöld könyvvel kizárólag a fentiekben részletezett mezőgazdasági idénymunka végezhető, legfeljebb 5 egymást követő naptári napig, és naptári évente legfeljebb 60 naptári napig. Itt tehát a havi 15 napos, illetve az évi 90 napos korlát nem alkalmazható. Ha a külföldi munkavállaló több munkáltatóval létesít AM könyvvel mezőgazdasági idénymunkára irányuló munkaviszonyt, akkor sem lépheti át naptári évenként a 60 napos felső határt.

Van azonban egy másik jogszabály is, amelyet a külföldi mezőgazdasági szezonális foglalkoztatásra alkalmazni kell. Ez nem más, mint a külföldiek magyarországi foglalkoztatásának engedélyezéséről szóló 8/1999. (XI. 10.) SzCsM rendelet. A rendelet 5/A. § (2) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy mezőgazdasági szezonális foglalkoztatást 12 hónapon belül (figyelem: tehát nem naptári éven belül!) legfeljebb 150 napra engedélyezze a bíróság. Ez azonban engedélyköteles foglalkoztatási forma. Azon külföldi személyek tehát, akik a naptári évben 60 napnál hosszabb ideig szeretnének mezőgazdasági szezonális munkát végezni, csak az ún. mezőgazdasági szezonális munkavállalási engedély birtokában tehetik meg. E foglalkoztatási jogviszonyokban töltött időtartamokat össze kell adni, és az említett felső határokat a foglalkoztatások nem haladhatják meg. A külföldi személynek továbbá még arra is figyelnie kell, hogy a külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény végrehajtási rendeletében engedélyezett tartózkodási időt (vagyis a 12 hónapon belül a 6 hónapot) ne lépje túl. Ez már nehéz matematika...

Az AM könyv igénylése és az eljárási szabályok

Az AM könyvet a leendő alkalmi munkavállaló igényelheti a lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes munkaügyi kirendeltségen. Ha az igénylő Magyarországon lakóhellyel, illetve tartózkodási hellyel nem rendelkezik, akkor a foglalkoztatás helye határozza meg az illetékességet azzal, hogy a Pest Megyei Munkaügyi Központ illetékességi területén a váci kirendeltség, a fővárosban pedig a VIII. kerületi kirendeltség az illetékes. Álláskeresési támogatásban részesülő személy pedig az öt nyilvántartó kirendeltségtől igényelhet AM könyvet.

Amikor a munkáltató AM könyvvel munkavállalót alkalmaz, postahivatalokban beszerezhető ún. közteherjegyet köteles a munkavégzés befejezését követően a könyv megfelelő rovatába ragasztani (a közteherjegy mibenlétéről és előnyeiről lásd később). Az AM könyv közokirat, amelybe csak a kiállító kirendeltség és a munkáltató tehet bejegyzést, a munkavállalónak csak annyi a feladata a könyvvel, hogy a munkavégzések alkalmával magánál tartja, és a megfelelő helyen a könyvet aláírásával ellátja.

Fontos még megjegyezni, hogy a munkavállaló köteles a tárgyévét követő január 15-éig az AM könyvet bemutatni a kiállító kirendeltségnek. A kirendeltség ugyanis január 31-éig igazolást ad ki a munkavállalónak, amely egyebek között tartalmazza a munkaviszony időtartamát és az ellátási alapot.

Melyek az előnyei az AM könyvvel történő foglalkoztatásnak?

Számos van belőle, mind a munkavállaló, mind a munkáltató oldalán:

a) A munkáltató a foglalkoztatással kapcsolatos járulékfizetési és személyi jövedelemadó-előleg levonási kötelezettségének, valamint az ehhez kapcsolódó bejelentési kötelezettségének úgy tehet

eleget, hogy a munkavégzés napján megfelelő értékű közteherjegyet ragaszt be és azt aláírásával érvényesíti. A munkáltatónak tehát nem kell a személyi jövedelemadó-előleg meghatározásával, levonásával, igazolásával foglalkoznia, mert az összes ilyen kötelezettségét teljesíti a közteherjegy beragasztásával. A közteherjegy értéke kedvezőbb adó- és járulékfizetési szabályokon alapul, és az adott naptári napra kifizetett nettó munkabérhez igazodik.

b) A társadalombiztosítási jogszabályokban előírt nyilvántartási és bejelentési kötelezettség nem terheli a munkáltatót. Mindezek helyett egy egyszerű nyilvántartást kell vezetnie, amely tartalmazza a munkavállaló adatait, az AM könyv sorszámát, a lerótt közteherjegy értékét, a nettó kifizetés összegét, valamint a munkavállaló aláírását.

c) A befizetett közteherjegy 75%-a az összevont adóalap adóját csökkenti magánszemély munkáltató esetén, ha AM könyvvel foglalkoztat munkavállalót.

d) Az AM könyv alkalmazása munkaszerződésnek minősül, amely a munkaviszony keretében történő, jogszerű foglalkoztatás egyik formája. A munkáltató és a munkavállaló között munkaszerződés jön létre, ha az AM könyvnek az adott naphoz tartozó rovatait a munkáltató kitölti és a munkavállaló aláírásával igazolja a munka megkezdésének tényét.

e) A könyv igénylése ellenszolgáltatás nélkül történik.

f) Az AM könyv kiállítható és használható függetlenül attól, hogy a könyv birtokosa munkaviszonyban áll, illetve egyéb kereső tevékenységet folytat. Nincs jogszabályi tilalom arra az esetre, ha az alkalmi foglalkoztatás második vagy további jogviszonyban történik.

g) A munkavállalónak egészségbiztosítási járulékot nem kell fizetnie a kifizetett munkadíj után, ennek azonban következménye, hogy az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásaira (táppénz, terhességi-gyermekágyi segély) – kivéve a baleseti táppénzt – az alkalmi munkavállaló nem jogosult, és betegszabadság sem illeti meg.

h) A munkavállaló a munkáltató által beragasztott közteherjegyek alapján egészségügyi szolgáltatásra, baleseti táppénzre jogosult, továbbá nyugdíjához szolgálati időt szerez.

i) Az alkalmi foglalkoztatás munkaviszonynak számít, amely alapján a munkavállaló álláskeresési támogatásra szerezhet jogosultságot.

j) Ha az alkalmi munkavállaló éves jövedelme nem éri el a munkabér mindenkori legkisebb összegének (minimálbér) éves összegét és más bevallásköteles jövedelme sincs, az alkalmi munkával szerzett bért nem kell az adóhatóságnak bevallani.

k) Az AM tv. az alkalmi munkáért járó díjazást, a közteherjegyet, valamint az ellátási alapot sávos rendszerben határozza meg. Ez azt jelenti, hogy a törvény szerinti alsó és felső sávban meghatározott összeghatárok között lehet a munkavállalónak díjazást fizetni, valamint a közteherjegyet beragasztani. Az álláskeresők után fizetendő csökkentett mértékű közteherjegy megszüntetésével mostanra egy egységes tábla maradt, amelyben 4 sáv létezik.

A korábbi szabályokhoz képest változás, hogy a közteherjegy mértéke csökkent, a fizethető munkadíj és az ellátási alap pedig nőtt. Ez előnyös az érintetteknek, hiszen a munkavállaló a korábbinál magasabb bért kaphat a végzett munkájáért, ugyanakkor az egyes sávokban meghatározott munkabér után kevesebb közteherjegyet kell a munkáltatónak beragasztania, vagyis számára még inkább megéri ilyen formában foglalkoztatni munkavállalókat. Végül előny, hogy az álláskeresési támogatásoknál, illetve a nyugdíj összegénél alapul szolgáló összeg (az ellátási alap) is emelkedett. Konkrét példán érzékeltetve a fentieket, ha korábban egy munkáltató 2.000 Ft-ot fizetett munkavállalójának, 800 Ft értékű közteherjegyet volt köteles az AM könyvbe beragasztani, amelynek az ellátási alapja 1.830 Ft volt. 2005. augusztus 1-jétől 2.000 Ft-os napi munkadíj esetén a közteherjegy értéke már csak 400 Ft, az ellátási alap pedig 2.400 Ft-ra emelkedett.

A Munkaügyi Értesítő 2006. júniusi száma alapján összeállította: *dr. Selmečiné dr. Csordás Mária* vezető jogtanácsos, ILO közvetítő és döntőbíró

PEDAGOGUSOK SZAKSZERVEZETE

az oktatási ágazatban dolgozók országos és európai uniós hatáskörű, reprezentatív érdekvédelmi szervezete.
Képvisel, segít, szolgáltatást nyújt.